

OSIMO - 25 LET

Sempre caro mi fu quest'ermo collettako Giacomo Leopardi, veliki italijanski romantični pesnik, doma iz Recanatija v zelenih Markah. Grič, o katerem piše, je morda prav tisti, na katerem stoji lepo zgodovinsko mestoce Osimo blizu Ancone. Prav z obzidanih meja mesta stolpov in monumentalnih cerkva obiskovalec lahko uzre pod seboj graščino grofov Leopardi, kjer je tudi živel znani pesnik. No, mesto samo, precej malo znano, je z slovelo leta 1975, in sicer 10. novembra tega leta, prav zaradi posebnega mednarodnega sporazuma, po njem imenovanega Osimski sporazum. In prav v Osimu je 10. novembra 1985 Slovenska skupnost priredila zelo dobro organizirano in skoraj množično manifestacijo ob 10-letnici podpisa tega sporazuma.

Zakaj pa gre? Italija in Jugoslavija sta v tem sporazumu sklenili dokončno urediti in začrtati mejo med državama zlasti v zvezi z nekdanjim Svobodnim tržaškim ozemljem. Trst oz. cona A je že itak spadala k Italiji z Londonskim memorandumom iz leta 1954, sedaj pa je še cona B s Kopro in Istro uradno in juridično postala jugoslovansko ozemlje. Pogodbo sta v Osimu podpisala takratna zunanja ministra, Mariano Rumor za Italijo in Miloš Minić za Jugoslavijo.

Zakaj je za nas Osimski sporazum pomemben? Predvsem zato, ker je dokončno uredil vprašanje meja in s tem tudi zaprl vrata vsem iredentistom (v Italiji), ki so neprenehoma zahtevali zase Istro, Dalmacijo in še kaj. Ta sporazum pa je tudi pomemben za manjšinsko stvarnost. Čeprav se z Osimom sicer mednarodna podoba manjšinske zaščite nekje umika, pa osmi člen pogodbe določa, da sedaj postaja manjšinska zaščita notranja zadeva obeh držav. Ob tem pa še potrjuje, da mora ostati raven zaščite v skladu z duhom Londonskega memorandumu oz. Posebnega statuta (za Trst), sicer pa tu ne omejuje ozemeljskega področja. Poleg tega ima seveda Osimski sporazum še druge, zlasti gospodarske in podobne določbe.

Po objavi sporazuma je zlasti v Trstu prišlo do hudih reakcij. Ob tem je tudi nastalo znano gibanje LpT (Lista za Trst), ki je pomenilo pravi potres v političnem življenju.

Vrnimo se v Osimo. Na že omenjeni manifestaciji SSK se je zbralo res veliko število tržaških in goriških Slovencev. Godba, pevski zbor, govorniki - vse to je imelo edinstven značaj in je pokazalo, v središču Mark, voljo Slovencev v Italiji za dosego svojih pravic. V svojih izjavah so govorniki (med temi takratni deželni predsednik dr. Rafko Dolhar) izpostavili glavne teme v zvezi z borbo Slovencev.

Naj mi bo dovoljena še bežna osebna nota. Kot takratni deželni tajnik Slovenske skupnosti sem se zavzel za globalno zaščito naše manjšine. Med drugim pa sem še posebej podčrtal misel, ki zgodovinsko potrjuje gledanje na slovenske-italijanske odnose in tu predvsem spomnim na znane Mazzinijeve teze o odnosih ob Jadranu.

ANDREJ BRATUŽ

ZAPLETLJAJI PO PREDSEDNIŠKIH VOLITVAH V ZDA

KRIZA NI UŠTAVNE, TEMVEČ POLITIČNE NARAVE

DRAGO LEGIŠA

Ko bodo naši bralci imeli v rokah to številko našega časnika, bo po vsej verjetnosti že znano, kdo bo novi predsednik Združenih držav Amerike. 17. november je namreč dan, ko naj bi bil znan tako zmagovalac v zvezni državi Floridi kot tudi izid glasovanja po pošti.

Bivši ravnatelj mogočne ameriške obveščevalne službe CIA in bivši obrambni minister James Schlessinger je pred dnevi dejal, da kriza, ki je nastala ob predsedniških volitvah 7. novembra, nikakor "ni ustavne narave, ampak je izrazito politična in bo trajala dve ali morda celo štiri leta". Republikanec Schlessinger je poudaril, kako bi najraje videl, da bi Gore priznal svoj poraz, saj bi s tem preprečil, da bi ameriška demokracija utrpela veliko škodo. Gore pa je ravnal drugače; počakal je, da bo dokončno znan izid volitev na Floridi, ki je skupno z glasovi po pošti odločilen za izvolitev novega predsednika.

Za veliko zmedo pa so vsekakor odgovorni ameriški elektronski mediji, med katerimi se je bil pravi pravcati boj, kdo bo prvi sporočil ameriški in svetovni javnosti ime novega predsednika Združenih držav Amerike. Najprej je to bil Gore, kmalu nato pa Bush. Čez nekaj ur pa so ugotovili, da ima Bush na Floridi le malenkostno prednost pred svojim tekmečem, tako da je slednji zahteval, naj se v skladu z volilnimi predpisi spet pregledajo glasovnice, da se natančno ugotovi, koliko glasov je bilo oddanih Bushu oziroma njegovemu tekmeču. Glede na izid volitev v ostalih zveznih državah je bilo takoj jasno, da je izid na Floridi odločilen.

Kot smo že omenili, bivši minister Schlessinger odločno žanika, da so se ZDA nepričakovano znašle pred hudo ustavno krizo. Posredna oblika izvolitve ameriškega predsednika je, opozarja Schlessinger, predvsem posledica prepričanja, da je treba zavarovati tudi in predvsem koristi vsake posamezne ameriške zvezne države.

Takšna potreba izhaja tudi iz same sestave obeh zakonodajnih zborov: predstavniškega doma in senata. Prvi upošteva število prebivalstva posamezne zvezne države, senat pa je sestavljen po ozemeljskem kriteriju, tako da vsaki zvezni državi pripadeta dva senatorja ne glede na število njenega prebivalstva. Dne 18. decembra se bo zbralo 538 elektorjev, izvoljenih 7. novembra, in izvolilo 43. predsednika Združenih držav Amerike. Vrhovno sodišče bo 6. januarja 2001 uradno proglasilo predsednikovo izvolitev, novi predsednik pa bo prvič vstopil v Belo hišo (na sliki) 21. januarja prihodnjega leta. Do tega dne

bodo vse predsednikove pravice in dolžnosti pripadale Billu Clintonu, torej dosedanjemu predsedniku.

Čeprav je James Schlessinger prepričan, da še tako huda zmeda in veliki zapletljaji ob predsedniških volitvah ne morejo povzročiti ustavne krize, je treba priznati, da je podoba Združenih držav utrpela veliko škodo. Kje so tiste lastnosti, zaradi katerih so ZDA imele v svetu tolikšen sloves? Kje sta njihova učinkovitost in smisel za stvarnost? Zdaleč najhujši udarec pa je bil zadan informatiki, katere domovina so v vseh pogledih prav ZDA.

"Kaj se zgodi, če računalnik naenkrat odpove in zaman udarja na tipke? V tem primeru si ne moreš drugače pomagati, kot da računalnik odklopiš in ga nato spet vklopiš. Ta metafora je napisana na kožo domovini računalnikov". Tako je pred dnevi pisal dopisnik milanskega Corriere della sera v Kaliforniji. Priznati je treba, da je zadel v živo, s čimer se je samo potrdil ljudski rek, ki pravi, da

smo vsi rdeči pod kožo, torej tudi bogati in vsestransko razviti ter napredni Amerikanci.

Ko to pišemo, nobena od prizadetih strani ne kaže najmanjšega znaka popuščanja. Tako republikanci kot demokrati se pod vodstvom bivših zunanjih ministrov Bakerja in Christopherja, ki sta oba tudi slovita odvetnika, pridno lomijo svoja kopja in napovedujejo vrsto prizivov na sodišče, češ da je bilo med volitvami mnogo nezakonitih dejanj. Gre verjetno le za grožnje, ki naj bi prizadetim predvsem rahljale živce. Če bi pa celotno zadevo zares vzelo v svoje roke sodstvo, bi lahko upravičeno rekli, da je ameriška politična demokracija dosegla dno.

Ameriški pisatelj Gore Vidal je v daljšem članku za že omenjeni milanski dnevnik napisal, kako je "Bush prepričan, da mora maščevati očetov poraz, ki ga je doživel od Clintona. Zakonca Clinton sta v tem trenutku v posebnem položaju. Mož bo predsednik skoraj do konca januarja, žena Hillary pa je nova senatorka s pogledom, uprtim v Belo hišo. Pravijo, da med paroma Gore-Clinton in prijateljskih odnosov in bi Clintonovim prijateljem Gorov poraz, tako da bi v Beli hiši štiri leta vladal nezmožni Bush, dejansko pa bivši šef Pentagona Cheney, seveda v imenu Amerike industrijcev. To bi povzročilo val nostalgije po Clintonovih in gospe Hillary omogočilo, da bi se leta 2004 preselila v Belo hišo, seveda ob spremstvu moža in vodje volilne kampanje ter morda celo podpredsednika".

Kako bujna je torej domišljija v domovini računalnikov in sodobnega čudesa - informatike!

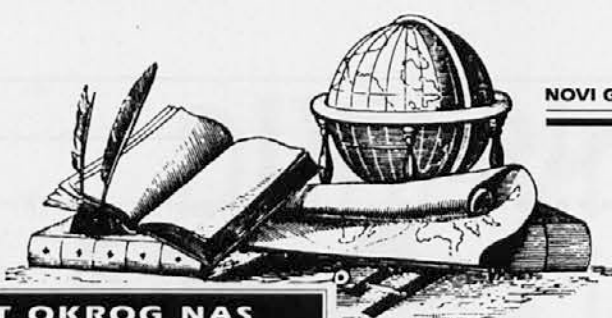
1
ČETRTEK
16. NOVEMBRA
2000

MILVOGREDE

Solidarnost pomeni najprej, da so v nekem smislu vsi odgovorni za vse. Tudi če imajo posebne službe, v družbi posebne odgovornosti, pomeni solidarnost, da je vsakdo v določeni meri odgovoren za vse, se pravi za skupno dobro (...) Solidarnost zahteva več kot pravičnost, ki jo je pripravljen priznati tudi moderni liberalizem (...) Po drugi strani pa solidarnost sama po sebi vsebuje manj kakor ljubezen (...) Solidarnost ni sama sebi namen. Namen solidarnosti je človek kot oseba, ki je bistveno v razmerju z drugimi.

DR. ANTON STRES, FILOZOFSKE OSNOVE
SOLIDARNOSTI, IZ ZBORNKA KRISTJAN V DRUŽBI,
SKUPNA IZDAJA TREH MOHORJEVIH DRUŽB 1996

02	Alojz Tul KDO SE IZMIKA NAŠI ZAŠČITI V SENATU?	07	Andrej Bratuž J.S. BACH - 250 LET
02	Janez Povše SVET PREVEČ ODVIŠEN OD AMERIKE?	08	Ivan Žerjal JUBILEJNA ZAHVALNA NEDELJA 2000
03	Jurij Paljk / intervju ANDREJA DUHOVNIK ANTONI	13	V TRAJEN SPOMIN PRIMORSKIM PADALCEM
04	Milan Gregorič ŠKOF DR. JURIJ BIJAK NA ZASLIŠANJU	14	Harjet Dornik POPLAVA BABIC
06	Iva Koršič PREMIERA SSG: BREZ BESED, A STRASTNO	16	Peter Szabo BALKAMERIKA

ZGODBA SE PONAVLJA

KDO SE IZMIKA NAŠI ZAŠČITI V SENATU?

ALOJZ TUL

Lani prav v tem času je zavlačevanje z dokončno odobritvijo okvirnega zaščitnega zakona za zgodovinsko prisotne manjšine, ki živijo v Italiji (med katere so vključili tudi slovensko, čeravno je že takrat bila predmet posebnega zakona), sprožilo zlasti v furlanskih krogih val protestnih akcij, med katerimi zelo odmevno javno zborovanje, ki sta ga priredili nič manj kot videmska nadškofija in univerza. Parlamentarna pot tudi tega zakona se je čudno vlekla od časa njegove odobritve v poslanski zbornici že pred dobrim letom dni. Govorilo se je, da je s tem na široko odprta pot njegovi odobritvi že v senatu, kjer vladna večina razpolaga s trdno večino glasov. V resnici pa se je omenjeni zakonski predlog močno spotaknil ravno v senatu zaradi nesklepčnosti na dveh zaporednih zasedanjih. To je naravnost razbesnelo furlanske zagovornike zaščitnega zakona, da so ostro kritizirali parlamentarce, ki so bili izvoljeni v naši deželi in jih ni bilo na omenjenih sejah senata.

Protestne manifestacije so očitno zalegle, kajti čez dober mesec je senat brez vsakršnega obotavljanja dokončno sprejel zakon 15. decembra 1999, ki nosi številko 482

S T. STRANI

OSIMO

Tako je med drugim zapisal eden od očetov italijanskega Risorgimenta (v znanih Slovanskih pismih - Lettere slave): "Toda pravi cilj mednarodnega življenja Italije, kot najbližja pot do njene najbližje veličine, je nekje više, tam, kjer se danes kaže najbolj življenjski problem Evrope, v bratstvu s širokim in močnim jedrom, ki je poklican, da vlije novega duha v skupnost narodov ali pa jih

in se je začel postopek za njegovo izvajanje.

ZATAKNITEV V SENATU

Za naše bralce smo obnovili zaključna dogajanja v zvezi s sprejetjem zaščitnega zakona za zgodovinsko prisotne manjšine, ker se nekaj podobnega dogaja s postopkom za dokončno odobritev tako imenovanega Masellijevega zaščitnega zakonskega besedila za slovensko manjšino v Italiji, ki ga je sredi minulega avgusta z mukami sprejela italijanska poslanska zbornica in je sedaj na dnevnem redu razprav v raznih komisijah, kjer so predstavniki skrajne desnice napovedali obstrukcijo z namenom, da preprečijo njegovo odobritev.

Načelniki poslanskih skupin levošredinske vladne večine bi po dogovoru že morali zahtevati od predsednika Mancina, da zakon vključi na dnevni red splošne razprave, tako da bi ga senatorji lahko odobrili že pred napovedano razpravo o finančnem zakonu. V tem smislu se je omenjeni predsednik javno obvezal ob septembrskem obisku v Ljubljani in pisno zagotovil predstavnikoma obeh krovnih organizacij civilne družbe, Sveta slovenskih organizacij in Slovenske kulturne gospodarske zveze, kakor tudi drugim.

Dejstvo je, da je senat tik pred tem, da se loti obravna-

ve finančnega zakona (ki ima absolutno prednost pred vsemi drugimi zakoni), ki bo trajala več tednov, tako da poznavalci razmer trdijo, da bo naš zaščitni zakon lahko prišel na vrsto po novem letu, ko so bo že začelo predvolilno obdobje za aprilske parlamentarne volitve, kar pomeni realno tveganje, da tudi v tej mandatni dobi italijanski parlament ne bo utegnil spraviti pod streho našega zaščitnega zakona.

SKLEPNE MISLI

Ne mislimo na tem mestu dajati konkretnih predlogov, kaj naj manjšina ukrene, oziroma kako naj se ravna, da pride do pozitivnega izida vprašanja zaščitnega zakona tudi v senatu. Za to so v prvi vrsti poklicani manjšinski politični dejavniki. Nekje smo brali, da bi morala manjšina množično manifestirati v Rimu. Ko so pa rimski mlinci klestili skupno dogovorjeno besedilo predloga za zaščitni zakon, so isti krogi rotirali, naj se ne vlagajo popravki in dopolnila, ker da bi to samo oviralo postopek zakona. Danes pa se dogaja, da tudi tako okleščene zaščite nekateri v senatu ne marajo odobriti in iščejo vse pretveze za odlašanje in zavlačevanje in celo za nadaljnje politično popuščanje nasprotnikom zaščite.

Manjšina (ali vsaj njen najbolj osveščeni del) si nima kaj očitati, da ni storila vsega oziroma zadosti, da bi italijanska država po večdesetletni zamudi sprejela dostojen in pravičen zakon glede pravic Slovencev v Italiji. Verodostojnost najvišjih političnih institucij države Italije zahteva, da stokrat dane besede in svečana zagotovila tako manjšini kot matični državi izpolni. To in nič drugega ne pričakujemo.

Ob vsem tem pa ob koncu ne moremo mimo ugotovitve, da je tudi matična država Slovenija pred svojimi odgovornostmi.

NAPETOSTI NA OBMOČJU NEKDANJE JUGOSLAVIJE

POT DO NORMALIZACIJE JE ŠE DOLGA

BREDA SUSIČ

Po demokratičnem preobratu v Srbiji in po prvih demokratičnih krajevnih volitvah na Kosovu so si zahodni politični voditelji oddahnili, češ da se je stanje na enem izmed najbolj vročih območij končno le normaliziralo. Navdušenje je bilo tako, da so Zvezno republiko Jugoslavijo v presenetljivo hitrem času ponovno sprejeli v številne mednarodne organizme, v OZN, minuli teden pa je ZRJ postala stalna članica Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE). Vendar pa so nekateri dogodki zadnjih dni in izjave srbskega predsednika Koštunice zameglili vtis, da so države in pokrajine bivše SFRJ le krenile na pot strpnosti, sožitja in spoštovanja manjšin.

Uveljavitev nacionalističnih političnih strank na tretjih volitvah po vojni v Bosni in Hercegovini npr. ni najbolj spodbudno dejstvo. Po prvih podatkih se namreč zdi, da so tako v Republiki srbski kot v muslimansko-hrvaški federaciji prevladale stranke, ki zagovarjajo interese samo ene od treh glavnih etničnih skupin, multietnične stranke pa so po še neuradnih izidih nazadovale. Volilna kampanja je bila povsod zelo napeta in agresivna. Še najbolj se je v tem smislu "izkazal" prvak hrvaške stranke HDZ Ante Jelavič (na sliki). Na podlagi 40% prešteti glasov izgleda, da je 99% upravičencev glasovalo za deklaracijo, v kateri se je sedem strank,

zduženih okoli HDZ, oktobra izreklo, da bodo imeli Hrvači na celotnem ozemlju BiH lastne politične, šolske, kulturne in druge ustanove. Na referendumu se je prebivalstvo - po mnenju opazovalcev - izreklo za ustanovitev samostojne hrvaške entitete v BiH, kar je v nasprotju z daytonskim mirovnim sporazumom. Jelavič je izjavil, da ne priznava mednarodne administracije, ker naj bi slednja želela BiH preoblikovati v državo brez hrvaškega naroda.

Do normalizacije medetničnih odnosov je še daleč tudi na Kosovu, kjer se predstavniki Thaqijeve ekstremistične stranke niso hoteli udeležiti razglasitve novoizvoljenih občinskih svetov. V štirih občinah je Demokratska stranka Kosova bojkotirala slovesnosti, ker niso ugodili njenim zahtevam. Marsikdo se je zamislil tudi ob izjavah

jugoslovanskega predsednika Koštunice, ki je v intervjuju za nedeljsko številko *Politike* med drugim dejal, da sta se Slovenija in Hrvaška ločili od SFRJ s klasičnim dejanjem odcepitve. S tem je Koštunica zavrgel odločitev t.i. Badenterjeve komisije, ki je ugotovila, da je SFRJ razpadla na šest delov. Kot znano je bila na tej podlagi sprejeta resolucija 777 Varnostnega sveta ZN, po kateri nobena od nekdanjih jugoslovanskih republik nima avtomatične kontinuitete. Sprejetje ZRJ v mednarodne organizme očitno še ni pripomoglo k spremembi njenih pogledov na vprašanje kontinuitete, saj se še ta vedno zavzema za tezo, po kateri ima edino Jugoslavija pravico do nasledstva SFRJ. Koštunica ni spremenil niti pogledov na vprašanje samostojnosti Kosova in Črne gore. Ker namreč v "Badenterjevi sodbi" Kosovo in Vojvodina sploh nista omenjeni, v helsinški listini pa je izrecno napisano, da ne sme priti do nasilne spremembe meja, naj bi bilo članstvo ZRJ v mednarodnih organizmih jamstvo, da ne bo prišlo do sprememb, ki si jih Kosovo in Črna gora obetata.

Interesi narodnih skupnosti so si na območju bivše Jugoslavije še vedno tako različni, dialog pa tako otežkočen zaradi preteklih in sedanjih napetih odnosov, da je pot do resnične normalizacije še dolga, mednarodna skupnost pa si pred tem ne bi smela zakrivati oči.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

SVET PREVEČ ODVIŠEN OD AMERIKE?

Ob neverjetno tesnem izidu volitev za novega predsednika Združenih držav Amerike je bilo še posebej v Evropi opaziti neverjetno vznemirjenost. Ker predsednik Amerike še ni izvoljen, lahko to stanje traja neskončno dolgo; to pomeni možnost destabilizacije v ožjem in širšem smislu; demokracija je v krizi in je zašla v slepo ulico. Takšni in podobni komentarji niso bili redki in so predvsem opozorili na občutek, kako bi bil razviti svet brez trdne Amerike izgubljen, pri čemer ni mogoče točno ugotoviti zakaj in čemu. Bodo Združene države Amerike zaradi počasnega štetja glasov nemara postale na zunaj nevarne? Bo usodno ogrožena svetovna ekonomija? Bodo postali nevarni drugi, Rusija, Srbija, Kitajska, se bodo odprla nova žarišča in bo svet ušel iz tira? Vsa ta vprašanja se zdijo pretirana, vendar so v skladu z zaskrbljenostjo, ki se je razširila tako rekoč mrzlično.

Na vsak način je videti, kot da je skorajda vse odvisno od Združenih držav Amerike. Kot da prebivalci sveta potrebujemo red in odločno roko. Komaj smo se rešili ideološke konfrontacije, ki nam je bila dolga leta zakon življenja, že smo postavili eno samo državo za voditelja vseh, že smo torej kar sami pričeli ustvarjati nov red, ki gotovo ni smiseln. Očitno Združene države Amerike preveč idealiziramo in dosti premalo zaupamo vase in v moč vsakršnega posameznega območja, vsa-

ke posamezne države, ki mora v novem času same s sabo ustvariti tisti del ravnotežja, ki ji zaradi velikosti in števila prebivalcev pri-tiče. Zakaj bi ob vsem tem potrebovali nekoga nad sabo, ki naj zagotavlja mir in red, stabilnost in ekonomsko uspešnost? In ker torej Združene države Amerike očitno idealiziramo, smo zaradi večjih in manjših nepravilnosti, ki so se razkrile na sedanjih predsedniških volitvah, tako rekoč ogroženi. Pomanjkljivosti, ki se nam sicer zdijo normalne in jih ne bi zamerili niti sebi, se nam zdijo v primeru Združenih držav Amerike alarmantne, neverjetne in nemara celo nevarne. In prav v tem je bistvo vsakega nepravlega idealiziranja, da pričakuje od določenega človeka ali družbe tisto popolnost, ki je praktično nikjer ni, morala pa bi na točno določenem mestu obstajati. V tvrstnem idealiziranju je pravzaprav neke vrste nezrelost, namreč da za vsako ceno potrebujemo ideale, ker ne moremo sprejeti resnice, da je povsod, kjer živijo ljudje, vse človeško in ker je človeško, ne more biti drugačno od tistega, kar smo mi sami. Seveda sprejetje tega dejstva pomeni sprejeti odgovornost in to za vse v najširšem smislu. Tudi ko bi bili sedanji dogodki v Združenih državah Amerike zares pričetek globlje splošne krize, bi morali vsi ostali še bolj urediti svoje vrste in tako ali drugače razrešiti vse odprte probleme.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,
INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / PROF. ANDREJA DUHOVNIK

PODOBA NAŠEGA ŠOLSTVA DANES

JURIJ PALJK

Prosili bi vas najprej, da nam labko opišete svoje delo.

Program kulturnega sodelovanja med vladama republike Slovenije in Italije je v duhu 8. člena Osimske pogodbe s posebnim Zapisnikom določil sodelovanje na šolskem področju. Ob tem je bila določena tudi vloga pedagoškega svetovalca za slovensko šolo v Italiji ter za italijansko šolo v Sloveniji. Poleg raznovrstnih delovnih stikov s šolami in učnim kadrom pedagoški svetovalec vzdržuje stike s pristojnimi šolskimi oblastmi v svoji državi ter v državi gostiteljici, sodeluje pa tudi s strokovnimi institucijami v obeh državah. Pedagoškega svetovalca imenuje minister in za usklajitev dela skrbi na ministrstvu Oddelek za mednarodno sodelovanje; je pa pedagoški svetovalec zaposlen na Zavodu za šolstvo RS, ki je v Sloveniji prav gotovo najvidnejši samostojni zavod na področju vzgoje in izobraževanja. Ob vsem omenjenem je moj delovni ritem precej razgiban; ob ponedeljkih imamo na Zavodu za šolstvo v Kopru tedenski kolegij, ki mi ob izmenjavi strokovnih mnenj s predstojnikom in kolegi-svetovalci za različna predmetna področja omogoča vpogled v sodobno slovensko šolo. Prav zdaj mineva leto dni, ko se je mojemu tržaškemu področju pridružil še goriški del, zato sem tudi v Zavodovi enoti v Novi Gorici. Italijanske šolske strukture po meddržavnem dogovoru nudijo svetovalcu delovno mesto na šolskem skrbništvu v Trstu, kjer me čakajo sporočila, prošnje pa tudi različna srečanja s šolniki, ki se osebno obrnejo name. Potem pa je včasih treba do Ljubljane na ministrstvo, do šol, ki so me povabile, da se oglašim pri njih, ob koncu tedna so navadno tudi izpopolnjevalni seminarji in tako se pot vedno znova odpirajo naprej. Sem pa zelo rada tudi profesorica slovensščine in ob tem hitrem delovnem ritmu se v Devinu, kjer živim, ustavim za svoje slovenske dijake na mednarodni šoli; tem uram slovensščine bi se zelo težko odrekla, poleg tega pa mi nudijo tudi pravi stik s šolskim delom.

Vemo, da ste prav vi vezni člen med slovenskim ministrstvom za šolstvo in našo šolo. Občutek pa le imamo, da se pri nas premalo ve in govori o pomoči, ki jo slovenska država daje manjšinskim šolam v Italiji. Nam labko poveste kaj več o tem?

Jesenski seminar, ki pred začetkom šolskega leta ponuja šolnikom raznovrstna predavanja za različne stopnje šolanja, je v javnosti najbolj poznan del mojega dela. Ob tem je navadno prezrt poletni seminar, ko v zadnjem tednu avgusta izbrani vzgojitelji, učitelji in profesorji preživijo delovni teden v eni izmed slovenskih pokrajin. Vedno bolj se šolniki odzivajo na vabilo, da se ob obsežni publikaciji, *Katalogu izobraževalne ponudbe v Sloveniji*, odločijo za individualno izobraževanje v Sloveniji, kjer se lahko s svojimi slovenskimi kolegi zares posvetijo izbranemu predmetnemu področju. Nekatere seminarje ponudimo za zaključene skupine, npr. posamezni profesorski ali učiteljski zbori, prednostno pa je upoštevana pred-

Prof. Andreja Duhovnik je pedagoška svetovalka ministrstva za šolstvo in šport republike Slovenije v zamejstvu. Je torej dejavni vezni člen med matično državo in slovenskimi šolami in šolniki pri nas. Ker premalo vemo o vlogi samega pedagoškega svetovalca in tudi o pomoči matične države šolam, smo jo povabili na pogovor.

metna skupina za slovenski jezik in književnost z različnimi seminarji. (Slavistični kongres, Primorski slovenistični dnevi, Seminar za mentorje Cankarjevega tekmovanja, Seminar o materinščini, Seminar Bralnega društva Slovenije in Bralne značke). Vsako leto je tudi osem šolnikov na izpopolnjevanju iz jezika in stroke na univerzi v Ljubljani. Poleg izobraževanja bi radi šolam ponudili tudi strokovno literaturo; to so učbeniki in učni pripomočki, strokovne revije. Prav na tem področju bi bile potrebne še nove vzpodbude. Res pa je, da živimo v času, ki presega še večje razdalje, kot je od tu do mesta, kjer so vse te informacije na dlani.

Številne so pobude, ki so namenjene samim učencem in dijakom. Verjetno ni dovolj znano vsem, da slovenska stran financira vse slovenske učbenike za učence osnovnih šol na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji. Učenci in dijaki nadalje sodelujejo v vseslovenskih tekmovanjih za bralno značko, za Cankarjevo in Vegovo priznanje, letos so bile nižje srednje šole povabljene tudi na tekmovanje v znanju zgodovine. Veliko je stikov posameznih šol s šolami iz Slovenije; nekateri imajo manj, drugi bolj trdne in trajne oblike skupnega dela. Dijakom obeh pedagoških licejev želimo približati šolsko realnost iz Slovenije, hospitacije in vodeni obisk Pedagoške fakultete v Ljubljani sodijo v ta sklop prizadevanj. Nekaterim šolam pa skušamo za posamezna področja približati slovensko šolo z gostujočimi predavatelji iz Slovenije. Ob koncu višje šole pripravimo informativna srečanja o študiju v Sloveniji, najprej na višjih šolah v Trstu in Gorici, sledi informativni dan v Ljubljani. Ne smem pozabiti tudi na nagradne izlete, ko ministrstvo vabi na enodnevni izlet vse petošolce s slovenskih šol v Italiji; najboljši tretješolci z nižjih srednjih šol navadno na trodnevnem izletu obiščejo dve slovenski pokrajini, najboljši maturantje pa se odpravijo julija na krožni izlet po Sloveniji.

Sami dobro poznate slovensko šolo v Italiji, saj ste tudi poučevali pri nas. Zato vas sprašujem, kako gledate vi na nove spremembe v italijanskem, šolskem sistemu, ki se seveda tičejo tudi šole s slovenskim učnim jezikom.

Ne vem, če si lahko ob svojih stikih s slovensko šolo v Italiji dovolim analizo trenutnih sprememb. Res pa je, da jo na nek način poznam, saj sem poučevala na klasičnem liceju v Gorici; posredno sem šolo spoznavala tudi ob drugih delovnih izkušnjah: na univerzo v Videm, kjer sem bila pet let lektorica, so prihajali tudi slovenski maturantje; na šoli v Devinu sem učila vrsto slovenskih dijakov. Ne nazadnje tudi ob šolanju svojih otrok spoznavam šolo še z drugega zornega kota. Spremembe je trenutno zelo veliko. V ospredju sta predvsem avtonomija in sprememba šolskih ciklov. Ob tem bo gotovo prišlo tudi

vzroki tega, za našo, kot za vsako manjšino, naravnost strabotnega pojava?

Raven znanja in poznavanja jezika se v današnjem času niža skoraj povsod, ob stiku dveh jezikovnih sistemov prihaja to le še bolj do iz-

do spremenjenih predmetnikov in učnih načrtov. Na nek način je bilo seveda nujno, da se italijanski šolski sistem spremeni, še posebej, če ga primerjamo z ostalimi evropskimi šolskimi realnostmi. V fazi spreminjanja pa v pogovoru s šolniki opazim v primerjavi s šolo v Sloveniji predvsem nesprejemljiv postopek, ki brez točnih določil in vzorčnih primerov poskuša stvari zastaviti na novo.

Zadnje čase se veliko govori o avtonomiji v šolah. Bi nam labko povedali, kaj avtonomija pomeni za našo šolo in kje so njene prednosti, a tudi nevarnosti?

O sami avtonomiji vam ne morem dati pravih informacij, saj jo poznam le posredno. V lanskem letu, ko so ravnatelji sledili posebnemu pripravljalnemu tečaju, pa so del svojega izpopolnjevanja opravili tudi v Sloveniji. Skupaj smo začrtali obisk različnih šolskih institucij in prav ob teh obiskih je prišlo do izmenjave mnenj. S slovenskega zornega kota je npr. vprašljivo, če ni že konec avtonomije v tistem trenutku, ko ravnatelj ni pravi pedagoški vodja, saj ne more izbirati šolnikov, ki na šoli učijo. (Tako je namreč določeno v Sloveniji.) Če gledamo slovensko šolo v Italiji kot celoto, pa se zdi, da bi kljub avtonomiji posamezne šole morale le priti do nekkih skupnih izbir. Če pomislimo le na letošnji problem trajanja učne ure, ko je slovenska šola delovala neenotno in iste zakonske predpise tolmačila različno, to ne spominja več na nekaj, kar bi se lahko imenovalo avtonomija.

Ker sem že omenila problem trajanja učne ure, moram poudariti, da bi se morda kazalo zgledovati po slovenskem vzorcu, kjer ima manjšinska šola prilagojen predmetnik. To bi seveda sprožilo val marsikaterih sprememb, pa je morda prav zato ob problemu trajanja šolskih ur lažje govoriti le o krajši minutaži. Pri tem pa se ne lahko odmisli, da je taka šola neprijazno obremenjujoča do samih dijakov in da tako ravnanje dolgoročno ogroža slovensko šolo.

Ugotavljamo, da se raven znanja in poznavanja slovenskega jezika pri nas, žal, strmo in trajno niža. Kje se po vašem mnenju

razra. Zaradi prepletenosti govornih položajev, ko se niha med obema jezikoma ter različnimi govornimi vrstmi (knjižni, pogovorni, narečni govor ter še sleng ali žargon) v obeh sistemih, je zelo težko biti suveren govorec. Napačno je razmišljanje, da tako imenovana dvojezičnost izhaja iz dvojezičnega prostora; ob dvojezičnih govoricah imamo vrsto primerov, ko se ne obvlada nobeden od obeh jezikov.

Zanimivo je bilo letos ob koncu uvodnega predavanja na jesenskem seminarju (dr. Marko Stabej, *Slovenski jezik - med intimnim in javnim*) poslušati odziv poslušalstva. Nekateri so se kar oddahnili, v smislu, tudi v sami Sloveniji je slovensščina ogrožena. V predavanju pa je bilo poudarjeno, da sicer uveljavljanje jezika zares omogočajo zunanji dejavniki, da pa pri tem ne smemo pozabljati tudi na odločitve posameznika; tu je v ospredju znanje jezika in pa osebna toleranca, intimna odločitev za jezik. Znanje jezika šepa povsod, tudi v šolskem prostoru, saj je pogosto že tisti, ki bi moral poučevati in vzgajati, sam šibek na tem področju. Ob intimni odločitvi za slovenski jezik pa dnevno opazamo vrsto govornih položajev, ko slovenski govorec zavestno ali pa podzavestno podcenjuje svoj jezik in ga zamenjuje z večinskim jezikom tudi takrat, ko to v izbranem govornem položaju sploh ne bi bilo potrebno. V šoli bi verjetno morali stremeti k drugačnemu poučevanju jezika; zgolj normativna slovnica in branje literarnih besedil ne moreta spreminjati dane situacije.

Današnja jezikovna podoba pa je prav gotovo tudi v tesni povezanosti z občutkom o posebni specifičnosti tega prostora, ko se ob državni meji poglobljajo razlike v miselnih vzorcih. Če se to ne poskuša preseči, ob poslušanju srednje generacije in njihovih otrok, odrasčajoče mladine, pa se vam zdi, da se to le še stopnjuje, manjka pogled v širši prostor. Žal je iz besednjaka Slovencev na obeh straneh državne meje skoraj povsem izginila beseda o enotnem slovenskem prostoru.

Se strinjate z nami, da jezik ne more biti samo sredstvo sporazumevanja in zato tudi ne samo poučevanja, ampak je jezik

tudi nosilec etičnih in narodnostnih vrednot, predvsem pa vsakomur omogoča, da v polnosti razvije in izraža svojo osebnost?

Prav gotovo. Ob jeziku se oblikuje kulturna identiteta posameznika. Zato je še posebej nesprejemljivo, da ga marsikdo obravnava le kot sredstvo sporazumevanja.

Včasih imamo neprijeten občutek, da pri nas vse več ljudi na tibem pristaja na to, da slovenska šola ni zares slovenska, ampak je to samo šola, v kateri se poučuje v slovenskem jeziku.

Je zares tako?

Slovenska šola v Italiji v svojem nazivu poudarja, da je šola s slovenskim učnim jezikom. Če povprašate šolnike, kako si razlagajo to besedno zvezo, dobite raznovrstne odgovore. Ob posegih različnih predstavnikov evropskih manjšin na nedavnem posvetu o manjšinskih šolah, ki ga je organiziral SLORI, mi je ostal kot vzpodbuda za razmišljanje izrazito drugačen pristop prav do tega vprašanja. Da je jezik zgolj tehnično sredstvo, smo slišali iz ust predstavnika Lužiških Srbov v Nemčiji; da v manjšinski šoli ne gre brez izrazitega oblikovanja kulturne identitete, pa je poudaril predstavnik Švedov na Finskem.

Velikokrat so zadrege o slovenskosti naše šole povezane s strukturo naših učencev in dijakov. Prav pri otrocih, ki s slabim znanjem ali z nepoznavanjem jezika vstopajo v našo šolo, se šolnikom postavlja v vašem vprašanju izražena dilema. Ali starši, ki se zavestno odločijo, da vpišejo otroka v slovensko šolo, od nje pričakujejo le tehnično obvladovanje jezika? Kaj pa ostali starši, ki od šole pričakujejo mnogo več kot le to?

Večkrat se govori o tem, da so otroci iz narodnostno mešanih zakonov problem naših šol, ker ne znajo dobro slovenskega jezika, po drugi strani pa vemo, da naša šola nima prihodnosti brez njih. Povejte nam, kako vi gledate na to.

Različno poznavanje jezika ob vstopu v šolo le spreminja način dela, ne bi pa smelo v nobenem smislu ogroziti šole. To je poseben izvir za drugačne pedagoško didaktične pristope, na kar pa šola ni bila in ni dovolj pripravljena. Vsi se nekako lovijo v teh spremenjenih situacijah, ni pa nekega načrtnega dela na tem področju. Tudi iz osrednjega slovenskega prostora ni mogoče nuditi celostnega odgovora na ta vprašanja, saj gre za specifično tukajšnjega prostora, ki tudi ni primerljiva z zrcalno podobo italijanske manjšine v Sloveniji.

Vrsta posameznikov, ki je v spremenjenih okoliščinah v razredu znala razviti nov način dela, bi morala oblikovati nekakšno delovno skupino, ki bi izoblikovala načrt za strokovno obravnavanje teh vprašanj, za pripravo novega učnega gradiva, za posebno izpopolnjevanje predvsem vzgojiteljev in učiteljev, kjer je ta problem še najbolj opažen. Slovenska stran je seveda pripravljena sodelovati s strokovnjaki in izkušenimi praktiki, a glavnina dela mora biti v rokah tukajšnjega kadra.

3

ČETRTEK
16. NOVBEMBRA
2000

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

33. NAVADNA NEDELJA

"V tistem času bo rešeno tvoje ljudstvo." (Dan12, 1-3)
"Ti imaš v rokah mojo usodo." (Ps 16, 5)
"Njegovi sovražniki bodo položeni k njegovim nogam za podnožje." (Heb 10, 13)
"Nebo in zemlja bosta prešla, moje besede pa nikakor ne bodo prešle." (Mr 13, 31)

Ko se je apostol Pavel zagovarjal pred oblastniki, ki bi ga radi umorili zaradi njegovih ognjevitih besed o Jezusu, ga je veliki duhovnik Hananija dal udariti po ustih. Hananija je bil znan po svoji neveri, bil je namreč saducej, materialist, grabežljiv in surov: taki ljudje pa niso priznavali sveta duha, niti angelov niti vstajenja. Celo odslovili so ga iz službe velikega duhovnika ter ga nazadnje še umorili. No, Pavel mu je tako odgovoril: "Tebe bo Bog udaril, ti pobeljeni zid!" Dasi Pavel ni vedel, da je mož veliki duhovnik, je brz, ko je to zvedel, obžaloval, ker je spoštoval predstojnike, a je obenem izrabil priliko za dejansko ločitev duhov glede vprašanja vere - odnosno nevere v vstajenje in v svet duha (Apd 23, 2-11), kot lahko razberemo.

V zgodovini krščanstva, vse do danes, tako bo tudi do konca sveta, namreč prenekateri suroveži udarjajo pričevalce Boga po ustih, češ naj že vendar nehajo, umolknejo "s praznimi bajkami o Bogu"! Zlasti govor o sodbi, ko bo treba dajati obračun o vsaki besedi, o vseh dejanjih, celo o vseh svojih mislih, spravi marsikoga v besnost. Jezus pravi, da če so preganjali njega, bodo preganjali tudi njegove (Jn 15, 20). Saj je vse sovraštvo zgodovine sovraštvo proti Jezusu. Sovražnik človeškega rodu, ko ga sovražnik, Boga, je zavohal prej kot vsak človek tisti dan, tisto uro, ko se bo prikazal Sin človekov v vsej svoji slavi, pa naj pride kadarkoli. Pravzaprav je že prišel v Betlehem, k zadnji večerji, v vrt Getsemani ponoči, opolnoči v boju, ko poti krvavi pot, ob treh ponoči, ko ga aretirajo, ob petelinjem petju, ko ga učencem zataji, zjutraj, ko ga obsodijo, ob deveti uri, ko ga križajo, opoldne, ko sonce otemni, ob treh, ko umre, ob šestih, ko ga položijo v temo groba za sobotni počitek. Tisti, ki zna gledati, ga vidi, kako prihaja vsak trenutek (po Fausti, Mr 428-429). Njegov zadnji prihod, ko bo prišel v vsej svoji slavi, pa tudi naša zadnja ura, ura konca sveta, vse to je pridržano Očetu. Ne samo, da nihče, razen Očeta, ne ve za te reči, marveč je Bog v svoji dobroti povabil človeka, nas vse, da v tej zgodovini sodelujemo kot njegovi partnerji, seveda omejeni, majhni, umrljivi, a vendar kot taki, ki jih Bog resno jemlje. Naša usoda je torej v naših rokah, ki jo ura Jezusovega prihoda samo razkrije. Zaradi tega naj ljudje ohranjamo besedo prihodnosti v strahu in trepetu. Otroci naj ne bijejo staršev po ustih, ko jim ti govorijo o veri, o večnem življenju, o poštenju ter o dolžnosti npr. do naroda in njegove prihodnosti. Kajti marsikdo, spriči splošne pokvarjenosti ("Hudobni in prešuštni rod" - Mt 12, 39; Lk 11, 29), ob naravnih katastrofah, ob misli na kozmično katastrofo - ki pa ne pomeni izničanja, ker Bog ne sovraži ničesar, kar je ustvaril - lahko odpo-ve ali plava v javnem mnenju, sektah, neveri, ko bi pa moral govoriti, pričevati: "Usta imajo, pa ne govorijo" (Ps 115, 5). "Ta rod nikakor ne bo prešel, dokler se vse to ne zgodi" (Mr 13, 30), nas postavlja ob Boga, ki sredi neviht, umiranja, sredi vse hudobije potrpežljivo čaka in vodi zgodovino, dokler ne "bo Bog vse v vsem" (1 Kor 15, 28). Sedaj smo pa mi na vrsti, da namreč premagujemo zlo z ljubeznijo samega Jezusa, da verujemo v to, "česar oko ni videlo in uho ni slišalo" (1 Kor 2, 9).

Tudi če bi ves svet bil Boga po ustih, naj že vendar umolkne, ker govorijo npr. veliki preroki, kot so: Nietzsche, Marx, Freud, zahteva od nas odločnost, resnost, zavzetost, budnost, treznost, vztrajnost do konca. Ker je Božja slava zavita v križ, zato pozna vse skrito trpljenje staršev, nedolžnih zakoncev, zavrženih otrok, poteptane zvestobe, vnebovpijočih krivic, vso kri, ki je bila prelita od začetka sveta. Naj le padajo zvezde z naših lažnih nebes, saj "mi vedno nosimo v svojem telesu Jezusovo umiranje, da bi se v našem telesu razodelo tudi Jezusovo življenje. Čeprav še živimo, nas zaradi Jezusa vedno pošiljajo v smrt, da bi se tudi Jezusovo življenje razodelo v našem umrljivem telesu" (2 Kor 4, 10.11). Sv. Ambrož piše: "Smrt je torej nujnost za nas vse. Tvoje življenje naj bo stalni prehod iz pokvarjenosti v nepokvarjenost, iz smrtnosti v nesmrtnost, iz nemira v pokoj... Kaj je namreč smrt, če ne pokop pokvarjenosti in vstajenje kreposti?" (O dobrini smrti - 3, 9; 4, 15).

"Nestrpno hrepenimo po razodetju Božjih sinov... Tudi mi zdihujemo sami v sebi, ko željno pričakujemo posnovljenje, odrešenje svojega telesa" (Rim 19, 23). Imamo torej v rokah svojo in drugih usodo (Ps 16, 5), nismo igrača usode ali celo Boga. Prosimo za vsaj malo vere v Jezusove besede, ki ne bodo prešle (Mr 13, 31).

Praznik Darovanja Device Marije ni le praznik Matere Božje telesnega zdravja, marveč je predvsem počastitev novega človeka, ki vse veruje, vse upa, vse ljubi; zato je njena priprošnja za vero v Besedo enostavno mogočna.

Tudi junaška Cecilija naj nam bo v tem zgled.

SLOVENSKA JAVNA OBČILA IN SLOVENSKA CERKEV

POMOŽNI ŠKOF DR. JURIJ
BIZJAK NA ZASLIŠANJU

MILAN GREGORIČ

Dne 2. t.m. sem v večernih urah prižgal TV Koper-Capodistria v trenutku, ko je vodja oddaje (g. Franjo Mavrič) dopovedoval koprskemu pomožnemu škofu g. dr. Juriju Bizjaku (na sliki), kako da "neverni ljudje opozarjajo", da bi predstavljala zakonitost verouka v šole kršenje ustave.

V nadaljevanju razgovora okrog te teme mu je potem, sicer "kulturno", tudi poočital domnevno izjavo nadškofa Rodeta, "da bo treba to šolo uničiti". V naslednji temi je g. Mavrič podčrtal, kako da papež Janez Pavel II. veliko govori in dela za spravo ter je sposoben tudi priznati napake Cerkev v preteklosti, v Sloveniji pa bi se naj, nasprotno, ustvarjala dva pola. In da ne bi bilo dvoma, kdo je za to kriv, je Mavrič pohitel z ugotovitvijo, da te pravne volje in moči pri slovenski Cerkvni videti.

Ne vem, kako je izgledal začetek oddaje, vendar je gornji del spominjal na pravo zasliševanje, pa naj je bilo speljano še v tako žametnih rokavicah. Sledila je predstavitev za Cerkev pretežno obremenjenih odgovorov mimoidočih na štiri anketna vprašanja (Ali je Cerkev odigrala negativno vlogo pri zadnjih volitvah? Ali je ogrožena? Ali se strinjate, da se vključi verouk v šole? Ali odobravate vračanje premoženja Cerkvni?). Na kar je za zaključek sledil še rafal nič kaj prijaznih telefonskih pozivov, v zvezi s katerimi je škof Bizjak sicer ohranil dokaj mirno kri ter ni z njimi preveč polemiziral, vendar se je ob tem močno presedel. Tako je oddaja izpadla kot prava mojstrovina denigracije (črnjenja) Cerkve. Nič novega, bi lahko rekli. Vse je "že videno".

Zahtevnost in kompleksnost obravnavanih tem, način vodenja oddaje ter izbor in način postavljanja anketnih vprašanj mimoidočim bi terjali poglobljeno daljšo razpravo, za katero pa v tem sestavku ni prostora. Zato se

bom omejil na sledeča svoja opažanja in pripombe. Pri opozarjanju škofa, da bi lahko vključitev verouka v šole predstavljala kršitev ustave, se vodji oddaje ni bilo treba skrivati za "neverni ljudje opozarjajo". Lahko bi tudi sam imel kako stališče o tem. Lahko bi tudi to temo zastavil malo bolj jasno in pošteno ter povedal npr., da Cerkev predlaga, naj bi se verouk učil v župniščih in ne v šolah, kot je oddaja z tendenciozno namigovala. In to kot izbirni predmet, za katerega se odloča, kdor pač želi. In ko je bil že govor o kršitvah ustave, bi lahko tudi

mimogrede omenil, da slovenska ustava daje pravico staršem, da zagotovijo svojim otrokom vzgojo po lastnem prepričanju. Podobne pripombe bi imel tudi za anketno vprašanje v zvezi "z veroukom v šoli", ki se je postavljalo mimoidočim. Nadškof Rode je v Kopru pred okrog dvesto pričami izjavil, da "bomo to šolo demokratično zrušili", ter je tako Mavričeva izjava, milo rečeno, površna. Če ni še kaj drugega. V zvezi z domnevno nespravno naravnostjo slovenske Cerkev bi se spodobilo, da bi vodja oddaje navedel kak otipljiv argument, ker izpade sicer s takim posploševanjem neresno in je to tudi žaljivo do sogovornika. Sam sem ničlikokrat že slišal iz ust visokih cerkvenih dostojanstvenikov prav iskrene pravne izjave, vključno z obžalovanjem nekaterih dejanj Cerkev v preteklosti. Med zadnjimi takimi nastopi je bil tudi eden izmed govorov nadškofa Rodeta in mislim, da kar pri Sv. Urhu, ki se šteje za simbol zablod slovenske Cerkev. Tudi v zvezi z volitvami je bilo npr. že samo vprašanje tendenciozno ter je naravnost polagalo v usta mimoidočim domnevno negativno vlogo Cerkev.

Dokler bodo nacionalna občila na tak način obravnavala tako kompleksno družbeno problematiko in enega izmed njenih najpomembnejših nosilcev, smo oddaljeni od demokracije še sto svetlobnih let.

OBRAČUN IN PRAZNIK

DESET LET
DELOVANJA
KOPRSKE
KARITAS

V Sloveniji bodo od 27. t.m. do 3. decembra počastili deseto obletnico ustanovitve človekoljubne verske organizacije Karitas. Praznovanja bodo potekala pod geslom Sprava in mir med nami. Škofijska Karitas v Kopru, ki vključuje celotno koprsko škofijo, je bila ustanovljena septembra 1990. Njeno delovanje je usmerjeno k lajšanju duhovnih, duševnih in materialnih stisk ljudi, kar temelji na brezplačnem delovanju prostovoljcev in skupin.

Delovanje in vloga škofijske Karitas sta uspešni. Na območju škofije je 960 družin, ki stalno ali občasno prejemajo pomoč omenjene človekoljubne organizacije katoliškega navdih. Več kot tisoč otrok prejema pomoč ob pričetu šolskega leta, 150 otrok pa je vključenih v projekt posvojitve na daljavo. Prostovoljci iz Karitas obiskujejo 7 tisoč ostarelih, bolnih ali drugače preizkušenih ljudi. Projekt Umetniki za Karitas poteka že šest let. Vanj je vključenih 130 likovnih ustvarjalcev, nastalo je 241 likovnih del, od katerih je že 156 prodanih. Ob potresu v Posočju je Karitas poleg pomoči posameznikov zbrala še prek 100 milijonov tolarjev in večino denarja že razdelila najbolj potrebnim družinam. V akciji, imenovani Strela nad glavo, je Karitas zbrala več kot 12 milijonov tolarjev, ki so jih namenili žrtvam vojne v škofiji Banja Luka v Bosni in Hercegovini. Za to škofijo sedaj zbirajo gospodinjске aparate in les.

Osrednja prireditve ob tednu Karitas bo 25. t.m. ob 20. uri na dvorcu Zemono. Ob msgr. Pirihu pričakujejo škofa iz Banje Luke Franja Komarico.

M.

OB SVETEM LETU 2000

VTISI Z JUBILEJNEGA SLOVENSKEGA
ROMANJA V RIM (2)

MARKO VUK

Drugo jutro dopoldne, večer, 26. oktobra, so se romarji podali v cerkev sv. Petra v Vatikanu, kar je pomenilo vrhunec romanja. Tudi tu smo vstopili skozi svetoletna vrata in si nato poiskali prostor v veličastni baziliki, po možnosti na mestu, od koder smo lahko nemoteno spremljali bogoslužje. Zbor duhovnikov in škofov se je razporedil v neposredni bližini daritvenega oltarja z znamenitim Berninijevim baldahinom, verniki pa so posedli do polovice glavne in v prečni ladji. Natanko ob desetih se je pričela glavna romarska maša, pri kateri je somaševanje vodil in tudi pridigal ljubljanski nadškof in metropolit dr. Franc Rode. Iz njegove pri-

dige navajam naslednji pou-darek: "Ne mislimo, da je naš čas slabši, kot so bili pretekli časi. V marsičem je celo boljši. Nikdar doslej kristjani niso imeli tako splošnega dostopa do Svetega pisma kot danes, ko ga lahko beremo v domačem jeziku. Nikdar zakladi bogoslužnih molitev niso bili ljudem tako blizu kot danes, ko so sveti obredi v slovenščini. Nikoli v zgodovini se cerkveno vodstvo ni tako odločno zavzemalo za človekove pravice, za uboge in izkoriščane kot danes. Nikoli doslej niso papeži uživali takega ugleda in imeli takega vpliva v svetu kot v 20. stoletju." Stalne mašne speve je pel že omenjeni zbor iz Trnovega, tokrat slovensko različico Sattnerjeve Misa sraphica. Seveda je tudi v cer-

Romarji s koprskima škofoma msgr. Pirihom in dr. Bizjakom

kvi sv. Petra do polnega izraza prišlo ljudsko petje, kar je vse pripomoglo k tipično slovenskemu obhajanju svetega leta v samem osrčju krščanstva.

Po zaključku maše je okrog poldne sledila posebna avdi-

enca svetega očeta Janeza Pavla II. za slovenske romarje. Papeža, ki zaradi ošiblosti zadnje čase težko hodi, so skozi baziliko pred glavni oltar pripeljali na posebnem vozilu.

S 3. STRANI

PODOBA NAŠEGA ŠOLSTVA

IVA KORŠIČ

Nekoliko pozneje od načrtovane je Slovensko stalno gledališče odstrlo nevidni zastor in začelo svojo novo abonmajsko sezono v petek, 10. t.m., v Kulturnem domu v Trstu, ko je na golem odru, ki je kazal vso svojo temačno prostornost, premierno oz. v krstni izvedbi odigralo *Krvavo svatbo*, avtorski projekt Damira Zlatarja Freya po motivih tragedije Federica Garcie Lorce, napisane v letu 1933. Znani hrvaški režiser, koreograf in dramatik je tokrat prvič sodeloval z zamejskim gledališčem, a je s svojsko odrsko govorico pri nas že poznan, saj se je nekajkrat predstavil na čedadskem Mittelfestu. Kot odrski umetnik se je uveljavil v Sloveniji, kjer je za prizoritev Grumovega dela *Dogodek v mestu Gogi* prejel nagrado Prešernovega sklada, Borštnikovo pa za isto delo, za *Žabe* in *Lepo Vido*. Leta 1986 je ustanovil lastno gledališče Koreodrama, s katerim je uvedel v sodobno slovensko gledališče izrazito, inovacijsko ustvarjalno poetiko in jo uveljavil. Tudi pri postavitvi *Krvave svatbe* se ni odtujil svoji dramski poetiki, ki jo označujejo do podrobnosti izdelane podobe, pretanjena študija telesnih gibov, kretenj, dramatično izrisana mimika obraza in simbolično vizionarni elementi. Njegova tragedija je brez besed, a dogajanje na odru je živo, ognjevito, pretresljivo, seže gledalcu do dna duše in ga navdaja z nekim grenkim notranjim nemirom. Čeprav igralci ne spregovorijo besedice, je njihovo izvajanje povsem razumljivo in prikazana bolesta strast še kako občutna.

Frey nam najprej s statičnim in dostojanstveno tradicionalnim poročnim omizjem, s katerega sicer slutimo bližajočo se "nevihto", nato pa z divjim dirom svatov pri iskanju pobje neveste, ki je na sam poročni dan ušla z mladim, poročnim moškim, ponuja v pogled in razmislek tipično mediteransko mišljenje in ravnanje. Poudarjena vihrava ognjevitost održa južnjaški temperament človeka, ki je s svojimi vročimi čustvi in hoteljem vedno središče Lorcove pesni-

ške izpovedi. Stroga koreografija pride v noro dirjanje, podčrtano od "vrtenja" - scenske elemente vztrajno "vozijo" po prizorišču sami igralci - tipičnih hiš in starih, grčavih oljk, v senci katerih se marsikaj porodi, tudi strahna tragedija. Ljubosumje, maščevanje, pravzaprav prevelika ljubezen, ki pelje le v pogubo-smrt, so gonilna sila drame. Višek le-te je spopad med ženino in ljubimcem, ki ga nevesta ne more preprečiti. Ostra pipca odločita krvav konec. Upočasnjeni gibi razgalijo vso napetost, s katero je neverjetno nabit prizor.

Člani SSG - Barbara Cerar (nevesta), Lučka Počkaj, Vesna Pernarčič, Vojko Belšak (ženin), Vladimir Jurc, Gregor Geč, Aleš Kolar, Janko Petrovec in Daniel Malalan -, gostje - Štefka Drolc (ženinova mati, predstavnica tradicije), Miranda Caharija, Lidija Kozlovič, Livio Badurina, član Hrvatskega narodnega kazališta v Zagrebu, kot ljubimec - Leonardo, in plesalci - svatje Ivana Ban, Barbara Baša, Daša Grčić in Miha Ravbar - so z nazorno mimiko, ki je terjala mnogo truda in "znojnega" napora, ter s krčevitostjo gibov pronicljivo izpovedali tragedi-

jo. Nad burnimi strastmi pa je odmaknjeno stala enigmatična figura Lune - Smrti, v delno prosojno tančico delno pa v svetlikajočo "srebrnino" oprjeta Maja Blagovič, ki je zapela utesnijujoče uspavanke.

Poleg mimike, ki je izvotčila besede in zato je bolešča ostala tragično nema, je v dramo imela vodilno vlogo glasba zagrebškega skladatelja Hrvoja Crniča Boxerja, ki je v modernem slogu, a z močno prisotnostjo španskih, arabskih, hrvaških in slovenskih ljudskih napevov oglušujoče spremljala dogajanje.

Skoro dveurni dramsko-koreografski prikaz je idealno vabilo za italijanske goste, da se pobliže soočijo s slovensko zamejsko odrsko poudarjalnostjo, ki je nedvomno na vrhunski ravni. Italijanskim obiskovalcem je SSG namenilo abonma red T, ki jim bo omogočil spremljati vse predstave, saj bo oder opremljen s podnapisi oz. nadnapisi.

Goriški abonenti si bodo to neobičajno dramsko stvaritev ogledali v tržaškem Kulturnem domu, kajti na goriških manjših odrih ni izvedljiva.

RAZSTAVA MARIA MAGAJNE V LJUBLJANI

OBRAZI ŽIVLJENJA

V četrtek, 9. t.m., so v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani odprli razstavo *Obrazi življenja - Fotograf Mario Magajna in njegovi ljudje*. Gre za izbor fotografij iz avtorjevega etnološkega ciklusa, točneje za petdeset v celoti razvitih (in ne izrezanih) črno-belih fotografij, v glavnem iz obdobja od leta 1945 do leta 1957, čeprav šest slik presega ta časovni okvir. Izbor fotografij sta opravili Martina Repinc iz Narodne in študijske knjižnice v Trstu in mag. Daša Hribar iz Slovenskega etnografskega muzeja. Didaskalije k slikam je oblikoval avtor sam. Na otvoritveni slovesnosti sta spregovorila direktorica muzeja Inja Smerdel in ravnatelj NSK Milan Pahor.

Posnetki prikazujejo vsakdanje življenje slovenskega človeka na Tržaškem, Goriškem ter v Benečiji in Režiji. Prikazujejo, kako se je v tistih letih moral naš človek preživljati, kakšno je bilo življenje na tržaških mestnih ulicah, kjer si takrat veliko bolj pogosto slišal slovensko govorico kot danes, in po vaseh v tržaški okolici, ki so v tistem času bile še kompaktno slovenske. Postavitelj razstave so s tem hoteli prikazati, koliko slovenskega je bilo po tržaških ulicah in trgih (s Tržaškega prihaja namreč večina fotografij), v kolikšni meri je slovenski človek s svojim delom zalagal Trst in od njega tudi živel. Najrazličnejši po-

klici, ki so v naslednjih desetletjih izgini (npr. brusači, kovači, kostanjarji, mlekarice, jajčarice, perice idr.), so bili takrat domena slovenskih okoličanov, ki so s svojo prisotnostjo soustvarjali podobo mesta. Razstavljene slike prikazujejo tudi življenje na vasi, ki pa, kot piše v spremnem tiskovnem poročilu muzeja, je le na videz idilično, saj pozoren opazovalec lahko razbere s posnetih obrazov nemir, zaskrbljenost, a tudi vztrajnost. Magajna pa je slikal beneške in rezijanske brusače in kostanjarje, ki so delovali v Trstu, tudi v njihovem naravnem okolju, v Benečiji in Režiji.

Razstavo si bo mogoče ogledati do 9. februarja 2001 vsak dan od 10. do 18. ure (ob ponedeljkih bo zaprta).

PRI GORIŠKI ZALOŽBI

MOHORJEVKE ZE V TISKU

Tudi letos bo v začetku decembra Goriška Mohorjeva družba predstavila knjižno bero za prihodnje leto. Knjige so že v tisku. V letošnjem letniku, ki bo nosil letnico 2001, bodo izšle te knjige: *Koleidar 2001*, Boris Mlakar: *Tragedija v Cerknem pozimi 1944*, Joža Lovrenčič: *Sholar iz Trente*, Milan Pasarit: *Pravljice na potepu*.

Gotovo je osrednja knjiga vsakega letnika mohorjevk *Koleidar*, zbornik zapisov najmanj petdesetih avtorjev in hkrati lep pregled življenja in dela goriških, tržaških in videmskih Slovencev. Zbornik urejuje že vrsto let dr. Jože Markuža, ki je tudi letos poskrbel, da bo *Koleidar* pester in zanimiv. Izpostavili bi tudi knjigo zgovornarja Borisa Mlakarja *Tragedija v Cerknem pozimi leta 1944*, ki bo izjemnega pomena za znanstveno osvetlitev tragedije po nemškem napadu na partijsko šolo v Cerknem. Mlakarjevo delo bo sploh prvo strokovno delo o tej tragediji in bo gotovo deležno velikega zanimanja.

Če Sholarja iz Trente nepozabnega Jože Lovrenčiča že poznamo, pa bi radi rekli še nekaj toplih besed o pravljicah tržaškega pisca Milana Pasarita, saj gre za sveže pripovedi, knjiga pa bo lepa tudi zato, ker je avtor sam prispeval izvirne in lepe ilustracije.

PESTRE RUBRIKE IN ISKRIVE RISBICE

V prve novembrske dni, prepolne dežja in otožnosti, je kanila kristalna kapljica vedrine: izšla je tretja številka Pastirčka v šolskem letu 2000-2001. S svojimi razvedrilnimi koticimi in priljubljenimi dopolnjevanjami bo pregnala žalostne misli.

Na prvi strani se iskri mila pesem naše pesnice Ljubke Šorli *Vsi sveti*, s katero tenkočutna pesničina misel popelje bralca na nebeške dvore, kjer se bomo nekoč vsi veselili večnega Sonca - Boga. Za njo so drobne zgodbe Sovice Oke izpod peresa Danile Komjanc in rubrike, ki bodo razveselile najmlajše Pastirčkove Cicibane. Za čvrste športnike vseh starosti je poskrbel semafor Pazidor, ki se je naveščal dolgočasnega čepenja na ulici in si je domislil, da bo s svojo svežo rubriko usmerjal pravilne odgovore na zanimivi in nenavadni poti. Radovedni mali bralci bodo brez velikih težav odgovorili na vprašanja *Kar lepo po vrsti* in dobili življenjsko vodilo, ki spremlja vsakega marljivega učenca. Kako pusta in prazna je narava v novembru in kako dragocen je angelček varuh, bosta povedali pesmi-

ci Vojana T. Arharja. Kako neprecenljiva je moč našega varuha, razkriva tudi zgodbica Zlate Volarič. Berta Golob pa v svojih verzih vabi vse, naj bodo podobni misijonarkam, ki po širnem svetu skrbijo za uboge. Obenem v spisu o Lumpku prosi male bralce, naj ji pomagajo razvozlati, kaj je skrivnostnega napisal njen maček na računalnik. Na knjižni polici čaka Radovedni Taček; s svojo križanko bo otrokom približal svet likovne umetnosti. Strastne matematike bo pritegnila novost *Zanimivosti od tu... in tam*. Delavna Pika bo pokazala, kako lahko otroci iz papirnatega krožnika izdelajo držalo za vrstico. Superkuharhinja že zelo zebe, zato priporoča toplo zelenjavno juho. Izredno zgovoren je tokrat Pavec, ki je med odpadajoče jesenske liste natrosil cel kup spakedrank; le-te bodo šolarjem lahko popestrile slovnice ure. S svojimi raznovrstnimi rubrikami je Pastirček dragocen pripomoček za marsikaterega predmetnega učitelja.

Kot spremljevalec Goriškega vrtljaka se je na Pastirčkove strani vrnil *Gledališki kviz*. Pozornim Polžkom ne bo težko odgovoriti na vprašanja; nagradil jih bo KC Lojze Bratuž iz Gorice. Izredno bogata je tudi ta mesec Pastirčkova pošta, ki je napolnila z dopisi in živahnimi risbicami osem strani. Za svoj domišljjski spis *Robotek Rob* si je Ivan Rauber iz 3. r. OŠ V. Šček iz Nabrežine prislužil častni naslov *Pastirčkov članikar meseca*. Čestitamo! Pastirčkovemu uredniku g. Marjanu Markežiču, ki z veliko ljubeznijo vsak mesec soustvarja revijo in ji nenehno priliva novega zagona, voščijo ob rojstnem dnevu vsi zvesti Pastirčkovi prijatelji in mu iz srca kličejo Bog vas živi!

NOVI ZAČASNI SEDEŽ

DELOVANJE VZS MITJA ČUK SE BO NADALJEVALO

Vzgojno zaposlitveno središče Mitja Čuk se je vselilo v nov začasni sedež in bo tako še naprej lahko delovalo. Novi sedež, potem ko se ni obnovila pogodba za uporabo prostorov v osnovni šoli na Colu, je sedaj na Opčinah, na Repentabrski cesti št. 22, v zasebni hiši, ki jo je velikodušna družina dala v najem. Tam bo po predvidevanjih VZS Mitja Čuk delovalo od dveh do treh let, se pravi vse do dokončne ureditve bivšega javnega kopalnišča na Proseku s strani tr-

kov drugih vzgojno zaposlitvenih središč za otroke s posebnimi potrebami iz Trsta, medtem ko so pogrešali predstavnike tržaške občine. Po krajšem nagovoru predsednice Stanke Čuk je prostore blagoslovil openski župnik Franc Pohajč, ki je zaželel mir tako hiši kot tistim, ki v njej delujejo, obenem pa je posredoval voščilo openske župnije in se v njenem imenu zahvalil za plemenito delo, ki ga opravlja Sklad, z željo, da bi še naprej deloval in da bi se

žaške občinske uprave, stroške za najemnino openskega začasnega sedeža pa bo večji del krila tržaška občina, manjšega pa Sklad Mitja Čuk, v okviru katerega deluje Vzgojno zaposlitveno središče.

Novi, lepo urejeni prostori (kuhinja, štiri sobe in kopalnica, ki so jih uredili oporečniki), so bili uradno predani namenu med krajšo slovesnostjo v petek, 10. t.m. Dogodka, ki je še dodatno počastil 20-letnico Sklada Mitja Čuk, se je udeležilo večje število gojencev, sodelavcev in prijateljev Sklada in njegovnega Vzgojno zaposlitvenega središča, pa tudi predstavniki

tudi drugi zavedali njegovega pomena in poslanstva.

Kot znano, deluje Sklad Mitja Čuk že preko dvajset let (ustanovljen je bil l. 1979), njegovo Vzgojno zaposlitveno središče pa dvanajst let (ustanovitev sega v l. 1988). Vse do danes je Sklad edina ustanova, ki se v zamejstvu posveča pomoči otrokom in osebam s posebnimi potrebami, tudi s tem, da jih preko najrazličnejših dejavnosti pripravlja na kolikor toliko normalno in polnopravno življenje v družbi. Za svoje delovanje je Sklad pred nekaj leti prejel tudi nagrado iz Sklada Dušana Černeta.

ZOPET PRIHAJA GLEDALIŠKI VRTILJAK ERNICA GOSENICA

Že je mesec naokoli in že je na sporedu druga izmed abonmajskih predstav Gledališkega vrtiljaka, ki jih je v sodelovanju s Slovenskim stalnim gledališčem pripravil Radijski oder. Številni otroci in njihovi starši, ki so si priskrbeli abonma za sedem predstav, ki se bodo zvrstile v Marijinem domu pri Svetem Ivanu tja do meseca aprila, si bodo v nedeljo, 19. novembra, ob petih popoldne lahko ogledali lutkovno predstavo z naslovom *Ernica gosenica*.

Gre za predstavo, ki jo je Lutkovno gledališče Maribor ponudilo v zameno za *Zvezdico Zaspanko*, ki je bila zaradi bolezni v ansamblu odpovedana. Gre za čisto novo, svežo predstavo, in to v dvojnem pomenu. Prvič, ker je bila njena premiera komaj pred dobrim mesecem dni, drugič pa zato, ker je igrica tudi z vse-

binskega vidika nekaj novega. Glavni junaki (*Ernica gosenica*, rožni grmi, kresničke in lastovičke ter črički) so nenavadni junaki, prav tako pa so nenavadni njihovi nasprotniki (mesojeda roža, žolna in škropilnica) ter zaplet, ki nam ponuja "izviren pogled na dramatično dogajanje v vrtu, kjer poteka boj za preživetje", v katerega se vključuje tudi človek s škropivi in drugimi strupenimi posegi. V zaključni preobrazbi gosenice v čudovitega metulja pa otrok začuti zmoglost narave z njeno trdo živostjo, pa tudi zmago dobrotivosti in solidarnosti. Igrico je na podlagi poetičnega besedila Bine Štampe Žmavec zrežiral Matija Milčinski, likovno jo je oblikovala Tatjana Oblak Milčinski, za glasbo pa je poskrbel skladatelj Aldo Kumar.

LUČKA SUSIČ

JUBILEJNA ZAHVALNA NEDELJA 2000

SLOVENSKI VERNIKI POROMALI V TRŽAŠKO STOLNICO

IVAN ŽERJAL

"To je vaš jubilej v tem letu sprave in odpuščanja v ljubezni. S tem skupno proslavljamo dva tisoč let rojstva Kristusa, ki je danes in vedno edini odrešenik sveta."

Tako je tržaški škof msgr. Evgen Ravignani nagovoril veliko množico slovenskih vernikov, ki so v nedeljo, 12. t.m., do zadnjega kotička napolnili stolnico sv. Justa. Letošnja maša hvaleznica je slavila okroglo obletnico, saj je bila že dvajseta po vrsti. Ta mali jubilej pa je potekal tudi v velikem jubilejnem svetem letu 2000, tako da je hvaleznica zadobila poseben pomen in je celotno praznovanje steklo kot romanje slovenskih vernikov tržaške škofije v stolnico, kjer so se srečali s svojim škofom. Zato je uro pred začetkom maše bilo v kapucinski cerkvi na Montuci dobro obiskano spokorno bogoslužje, ki so ga vodili slovenski tržaški duhovniki. Iz cerkve je potem po griču sv. Justa stekla procesija do stolnice, pred vrati katere je romarje pričakal škof Ravignani in jih povabil v cerkev. Ob tej priložnosti so verniki imeli možnost spovedi in prejemanja svetoletnega odpustka.

Msgr. Ravignani je v svoji pridigi med drugim podčrtal nekaj pomembnih točk. Najprej je dejal, da evangeljsko besedilo ne zahteva od človeka samo obnovo vere v učlovenega in vstalega Kristusa, ampak tudi, je dejal, "da se zavedamo, da je bil Duh Gos-

podov podarjen tudi nam; da se tudi mi utelesimo v položaj današnjega človeka, ki je nemiren in zapleten, ki ga označujeta trpljenje in tesnoba, ki ga ponižujeta uboštvo in beda, ki ga mrtviči greh, kateri uničuje čut vesti. Tudi mi moramo nase sprejeti odgovornost pri poslanstvu, da se današnjemu človeku oznani evangelij miru in se s tem povrneta v našo notranost, v naše družine in v našo družbo zaupanje in mir."

Oznanjevanje Jezusa Kristusa in evangelija je torej poslanstvo vseh, tako duhovnikov kot krščanskih laikov. In vsi, duhovniki in laiki, morajo biti v oporo drug drugemu pri skupni odgovornosti lastnega poslanstva. "Duhovnik ne sme ostati sam: tudi on potrebuje,

da začuti, kako ga s svojo srčnostjo in razumevanjem podpira krščanska skupnost. Toda tudi laiki potrebujejo, da najdejo v svojem duhovniku božjega moža, ki bratsko sprejema, je odprt in razumeva, joče, vzdušje in vzbuja zaupanje, navdihuje z modrim in razumnim nasvetom, ki se sklada z Božjo besedo." Na tak način se bo uresničilo evangeljsko sporočilo, naj bodo vsi eno, za kar škof tudi goreče moli. Vzdušje v tržaški stolnici je bilo res posebno. Množica vernikov je zbrano spremljala mašni obred, med katerim je bilo pred oltar položeno res izredno veliko število darov v zahvalo za dobro leto, ki je bogato obrodila. Verniki s Tržaškega so tako prinesli škofu del pridelka (olja, vi-

na, poljščin idr.), ki bo v glavnem namenjen pomoči potrebnim. Sicer je bila slika dogodka enkratna: skupaj s škofom je somaševalo petnajst slovenskih duhovnikov, med katerimi škofor vikar msgr. Franc Vončina ter vodja Slovenskega pastoralnega središča v Trstu (ki vsako leto nosi glavno breme organizacije hvaleznice), kanonik Marij Gerdol. V velikem številu so bile navzoče narodne noše ter skavtine in skavti. Le-ti so sooblikovali tudi pevski del svečanosti, skupaj z Združenim zborom Zveze cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Race-ta in ob orgelski spremljavi Tomaža Simičiča ter otroškega zbora Kraški cvet pod vodstvom s. Karmen Koren.

IZŠLA JE NOVA ŠTEVILKA JAMBORA

SKAVTSKO GLASILO IMA TRIDESET LET

V prvem tednu novembra je izšla nova številka *Jambora*, glasila slovenskih zamejskih skavtjov in skavtov. Potem ko je bila oktobrska številka v celoti posvečena poročilom številnih poletnih taborov, so v novembrski številki zaživele nove rubrike, ki odkrivajo v glavnem skavtski svet, pa tudi ne. Uredništvo se je med drugim odločilo, da bodo letošnje številke izšle z dvema različnima platnicama, oz. za lihe številke s platnico, na kateri sta narisani ruta in klobuk, za sode številke pa z nekoliko bolj futuristično usmerjeno platnico z rožnim vencem, šotori in jamborom. Najprej naj omenimo, da poteka letos 30-letnica izhajanja skavtskega glasila in za to priložnost je sedanje uredništvo organiziralo vrsto pobud, o katerih bomo kasneje pisali.

Najprej torej o vsebini *Jambora*. Glasilo je razdeljeno na štiri razdelke, ki vsebujejo članke z različno vsebino. V prvem razdelku, *Zvezdi severnici*, lahko dobimo uvodnik, ki obravnava pomembno pobudo SZSO-ja - taborno šolo za

vse pripravnike, pa še poročila nekaterih sej in duhovno misel, osredotočeno na praznik Vseh svetih. Osrednji del glasila pa sloni na drugem razdelku, *Skavtskem svetu*, ki povezuje vse rubrike članov uredništva in sodelavcev. Tu lahko beremo o vsakdanjih problemih, s katerimi se soočajo skavtski voditelji pri svojem vzgojnem delu. Zelo priljubljena je rubrika *Ipse dixit* o vseh skavtskih lapsusih, ki so zablesteli na raznih sejah in srečanjih in ki jih *Jambor* zvesto zapisuje ter objavlja. V vsaki številki je tudi intervju z enim voditeljem ali voditeljico.

Glasilo pa obuja tudi spomine na stare številke in ponuja v branje članke iz prejšnjih letnikov. Novost letošnjega glasila je še rubrika *Moj skavtski zvezek*, namenjena vsem izvidnikom in vodnicam, da si lahko z njo, tudi zaradi primerne grafične obdelave, uredijo in obogatijo skavtske zvezke. V pripravi so še druge rubrike, kot npr. *Skavtska pesmarica* ali pa rubrika o mednarodnih organizacijah, kot tudi članki o delovanju skavtov iz Primorske regije v Sloveniji. Tretji razdelek, *Podvigi*, pa je osredotočen na poročila o raznih pobudah, sre-

čanjih in delovanju znotraj SZSO-ja. Zadnji del, *Rumene rutice*, pa je, kot že sam naslov namiguje, v celoti posvečen najmlajšim članom organizacije volčičem in volluljicam z risbami iz *Knjige o džungli* in predlogi za skupinske igre. *Jambor* se torej ponuja kot zelo zanimivo glasilo v branje bodisi članom kot tudi zunanjim bralcem.

Naj ob koncu omenimo še nekatere zamisli, ki jih bo uredništvo izpeljalo ob 30-letnici delovanja. Najprej bo to natečaj, namenjen vsem skavtom, tudi iz Slovenije: vsakomur, ki bo v letošnji številki objavil vsaj tri članke, bo podeljeno priznanje. Drugi natečaj je namenjen likovnim umetnikom, katerim je dodeljena naloga, da pripravijo logos, ki bo nato natisnjen na majičke. Za literarne umetnike pa je organiziran literarni natečaj. Največji podvig pa bo najverjetneje Jamborna šola, odprta vsem, bodisi članom kot tudi nečlanom. O tem in o številnih drugih podvigih pa kdaj drugič...

JC

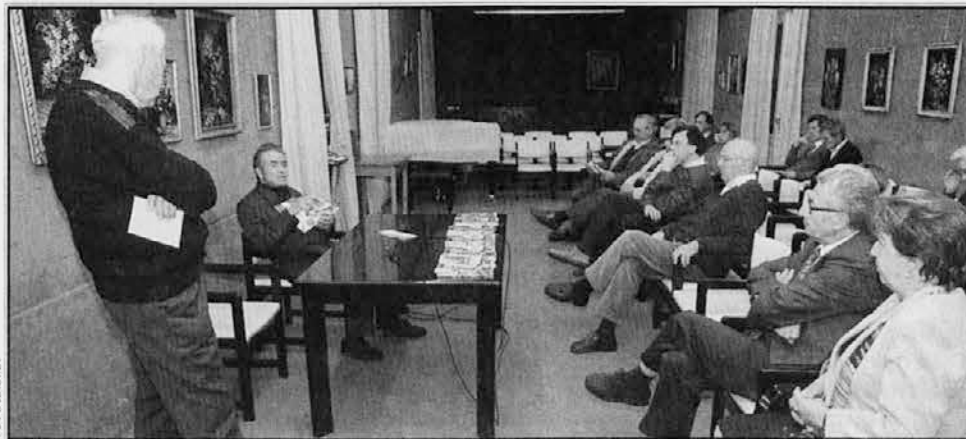

DSI / PREDSTAVITEV KNJIGE BOGOMILA BRECLJA

UTRINKI IZ PESTREGA ŽIVLJENJA "VIPAVSKEGA KRAŠEVCA"

Vipavski Kraševci. Tako je na ponedeljkovem večeru Društva slovenskih izobražencev 13. t.m. v Peterlinovi dvorani sam sebe definiral g. Bogomil Breclj, župnik v Nabrežini in avtor knjige *Utrinki mojega življenja*, ki je pred kratkim izšla pri Goriški Mohorjevi družbi. Delo so predstavili že marsikje, kot npr. v Nabrežini, Doberdolu, pa tudi na Vipavskem in je bila zelo dobro sprejeta.

Knjiga, o kateri smo v našem listu že poročali, vsebuje, kot znano, spomine g. Breclja od otroških let do danes. Gre za vrsto krajših besedil (ker se po avtorjevih besedah kratke reči raje berejo), ki so pred leti izhajala tudi v Novem glasu. Knjigo, katere platnico je opremil Franko Žerjal, pa krasi res veliko število slik in fotografij. Ravno zaradi slikovnega gradiva Brecljevi spomini niso več navadna knjiga, ampak, kot je na ponedeljkovem večeru dejal predsednik GMD dr. Jože Markuža, prava dokumentacija Brecljevega 50-letnega plodnega dušnopastirskega, a tudi kulturnega in športnega delovanja v vseh župnijah na Goriškem in Tržaškem, kjer je

služboval. Obenem prikazujejo tudi veliko število tako navadnih ljudi kot uglednih primorskih osebnosti, s katerimi se je avtor knjige *Utrinki mojega življenja* srečal in deloval.

Kot je sam g. Breclj povedal, ga je k pisanju spominov spodbudil dr. Kazimir Humar, saj je ugotovil, da bo opis Brecljevih doživetij zanimiv za bralce. In tako so nastala kratka besedila, utrinki pač, ki so tudi dali naslov knjigi (čeprav se je avtor bolj ogreval za naslov *Mozaik mojega življenja*). Kar nekaj teh utrinkov je avtor podal na ponedeljkovem večeru: spregovoril je npr. o tem, kako so ga leta 1948 v

Benečiji osumili vohunjenja za Jugoslavijo, pa še o tem, kako ga je oče v tridesetih letih poslal študirat v Slovenijo, da mu ne bi bilo treba kričati "Viva il Duce!". Tam se je tudi srečal z eminentnimi osebnostmi, kot sta bila Anton Korosec in Fran Saleški Finžgar. Spregovoril je tudi o blagoslovu materi čez žično mejo v Gorici leta 1950, pa o doživljenjskih obiskih domov in še bi lahko naštevali. V knjigi je torej polno lepih, a tudi grdih spominov. Pri tem se g. Breclj ni izognil niti spomenu na veliko tragedijo, ki je doletela njegovo družino leta 1944, ko so mu partizani ubili očeta,

dve sestri in brata. To se je zgodilo, je dejal, ker je oče sicer podpiral narodnoosvobodilni boj, istočasno pa je opozarjal, da se za Osvobodilno fronto skriva komunistična partija, komunizmu pa je nasprotoval in to javno. Vendar, čeprav je g. Breclj imel potem možnost se maščevati, tega ni storil, ampak je, zvest krščanskemu navodilu in prisegi materi, odpustil storilcem zločina. Pri tem pa je opozoril na najnost spoštovanja do mrtvih in na pravi pomen sprave: ni dovolj, da zadevo samo pokriješ s kamnom, zraven mora biti tudi srce.

IŽ

MLADI ZAMEJCI NA MADŽARSKEM

PRIMERJAVA MED MANJŠINAMI

DANILO PAHOR

Zadnje dni oktobra je bil v mestu Pücsvrád na Madžarskem seminar za predstavnike manjšinskih organizacij, ki so zastopane v mednarodni mladinski zvezi Yen. Slovenci v Italiji pripadamo tej organizaciji od njene ustanovitve v šestdesetih letih. Takrat je bil Yen izraz evropske krovne organizacije Fuen, zdaj pa je samostojna ustanova, ki pospešuje stike in medsebojno spoznavanje pripadnikov raznih evropskih manjšin. V organizaciji - zaradi različnih vzrokov - sicer niso zastopane vse manjšine. Že več let so na primer odsotne manjšine iz Francije, Španije in Velike Britanije.

Seminarje organizira vsako leto druga manjšina, tako je bil lani jesenski seminar na Dunaju pri slovenskih visokošolcih, ki študirajo na glavni avstrijski univerzi. Slovenci v Italiji zastopajo predstavniki mladinske sekcije Slovenske skupnosti in Mospa. V Pücsvrádu se je na jesenskem seminarju, ki so ga organizirali predstavniki nemške manjšine na Madžarskem, zbralo okoli petdeset mladih zastopnikov manjšinskih organizacij. Najdaljšo pot so opravili ruski Nemci, ki živijo precej razpršeno v raznih krajih Rusije (vsaj trideset centrov) in ki imajo

že sami po sebi malo priljubljenosti, da bi se zbirali in izrazili skupno predstavnštvo. Njihova organizacija je postala članica Yena šele lani. Ruski Nemci si obetajo, da bi prav s tem članstvom dobili spodbudo za večjo povezavo in močnejše delovanje. Prav zato so se tudi prijavili, da bi prihodnje leto organizirali jesenski seminar za YEN v Moskvi.

Na madžarskem seminarju so bile tri delovne skupine, ki so obravnavale folklorne ples, medije in Evropsko unijo. Skupina za medije si je med drugim ogledala krajevno radijsko postajo v Pecsu; posamezni predstavniki pa so poročali o stanju v posameznih manjšinah. Primerjava je bila dokaj zgovorna in poučna, saj je med drugim dokazala, da imamo Slovenci v Italiji dokaj dobro razvit tisk in informacijsko mrežo, ki se poslužuje vseh sredstev. Zaostajamo edino le na področju interneta, kjer igrajo vodilno vlogo severne dežele.

Srečanje se je zaključilo z zasedanjem glavnega odbora Yena, na katerem so obravnavali razna organizacijska vprašanja. Med drugim je delegacija tržaških Slovencev predstavila kandidaturu za organizacijo jesenskega seminarja v letu 2002.

IN MEMORIAM

IVAN LOČNIŠKAR

Kot smo na kratko že poročali v prejšnji številki, je v Trstu umrl kulturni in družbeni delavec Ivan Ločniškar. Pokopali so ga 7. t.m. na pokopališču pri Sv. Ani v Trstu ob veliki udeležbi zlasti Svetovancanov, saj je pokojnik v tem tržaškem predmestju bil precej znan in priljubljen.

Ivan Ločniškar se je rodil pred 79 leti v Ljubljani. Po poklicu je bil čevljar, a mu goli poklic ni zadostoval in se je živo zanimal za kulturno in družbeno dogajanje. Vojni dogodki so ga privedli v Trst, kjer je po vojni ostal in si ustvaril dom in družino. Tudi v zamejstvu je - poleg čevljarškega poklica, ki ga je opravljal v delavnici v ul. Rismon-

do - živo spremljal tukajšnji takratni kulturni in družbeni utrip. Tako je bil nekaj časa član Slovenske krščansko-socialne zveze dr. Engelberta Besednjaka, v šestdesetih letih pa je vodil slovensko skavtsko četo pri Sv. Ivanu.

Ivana Ločniškarja pa bodo prav gotovo ohranili v trajnem spomenu zamejski filatelisti. Leta 1953 je namreč bil med ustanovitelji Slovenskega filatelističnega kluba Lovrenc Košir, kateremu je potem tudi sam dolga leta predsedoval, v zadnjem obdobju pa je bil njegov častni predsednik. S svojimi zbirkami je nastopal doma in na tujem in zanje prejel tudi vrsto nagrad in priznanj. Skrbel je za redno delovanje kluba tako v lepih kot tudi v težkih kriznih obdobjih. Zavzemal se je za tesno sodelovanje s sorodnimi filatelističnimi društvi v Sloveniji, v začetku 90-ih let pa si je prizadeval, da bi SFK Lovrenc Košir bil sprejet v Filatelistično zvezo Slovenije v novonastali slovenski državi. Za svoje delo je prejel tudi Zlati krog ZSKD.

Z Ivanom Ločniškarjem odhaja skromen, tih, doborščeren in požrtvovalen človek, ki je na svojem področju veliko prispeval k vsestranski rasti naše skupnosti. Zato se ga tudi Novi glas hvaležno spominja ter vdovi gospe Elviri in ostalim svojcem še enkrat izreka globoko sožalje.

UTRIPI IN ANTIUTRIPI ZOPET NA ODRU

Gledališka skupina Slovenskega kulturnega kluba, ki jo sestavlja osemnajst mladih, bo pod vodstvom režiserke Lučke Peterlin in ob tehnični pomoči scenografije Magde Samec to nedeljo, 19. novembra, zopet stopila na odrske deske. Igra *Utripi in Antiutripiti*, ki pripoveduje o dogodivščinah razposajene višješolske družine, ki ureja šolski časopis in ob tem spleta nova prijateljstva, ljubezni, prepire in sprave, bo tokrat zaživela na Opčinah, v Prosvetnem domu, ob 17. uri. Mlade je v goste povabilo SKD Tabor. BS

OBVESTILA

SSG - OTVORITVENA predstava sezone 2000-2001: *Krva va svatba*, avtorski projekt Damirja Zlatarja Freya po motivih tragedije Federica Garcia Lorce. Ponovitve: v četrtek, 16. t.m., ob 20.30 red E; v petek, 17. t.m., ob 20.30 red F; v soboto, 18. t.m., ob 20.30 red B; v sredo, 22. t.m., ob 20.30 red D; v petek, 24. t.m., ob 20.30 red T. Prodaja abonmajev od ponedeljka do petka od 10. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma, ulica Petronio 4, telefon 040 362542. Že abonirane naprošamo, da dvignejo izkaznice čimprej.

KLUB PRIJATELJSTVA vas vabi v četrtek, 16. novembra, ob 16. uri v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3, kjer bo ga. prof. Sonja Gregori predvajala lepe in zanimive diapozitive s potovanja po Madagaskarju - rdečem otoku.

SLOVENSKO PASTORALNO središče obvešča vse vernike v Trstu, da bo v torek, 21. novembra, na praznik Matere Božje zdravja, ob 16. uri v tržaški cerkvi sv. Marije Velike vsakoletna slovenska maša. Somaševanje bo vodil škofov vikar za Slovence msgr. Franc Vončina. Nastopil bo združeni pevski zbor ZCPZ, ki ga bo vodil Edi Race, na orgle pa ga bo spremljal prof. Tomaž Simičič.

TRŽAŠKA ZALOŽBA Mladika obvešča, da bodo v sredo, 22. novembra, ob 19. uri v koprski knjigarni Libris, Prešernov trg 8, predstavili knjigo Rafka Dolharja *Tržaški pol-dnevnik*. Knjigo bosta predstavila Drago Štoka in Jože A. Hočevar.

V PETERLINOVNI dvorani v Trstu, ulica Donizetti številka 3, 1. nadstropje, razstavlja do 25. novembra slikarka Jožica Galbiati. Urnik ogleda od ponedeljka do petka med 9. in 17. uro.

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo v Trstu razpisuje štirinajsto študijsko podporo iz

sklada Mihael Flajban. Podpora bo znašala 3.000.000 lir za prvi letnik in 2.500.000 lir za vsako naslednje leto, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Podpora je namenjena visokošolcem, ki se bodo vpisali na univerzo v akademskem letu 2000/2001. Podrobnejša pojasnila dobite na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Mazzini 46, prvo nadstropje, tel. 040 631203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 30. novembra 2000.

DAROVI

ZA NOVI glas: namesto cvečja na grob g. Ivana Ločniškarja daruje Hedvika Kandut 50.000 lir.

V SPOMIN na Štefanijo Filipčič daruje N.N. 20.000 lir za misijonarja Ernesta Saksido (Brazilija).

N.N. DARUJE 100.000 lir za misijonarko sestro Amando Potočnik (Madagaskar).

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: v spomin na Ivana Ločniškarja darujejo Marica Zupančič 50.000 lir, Vera Lozej 50.000, Pini Kocjančič 25.000, Marta Požar 50.000, Julka Štrancar 50.000 ter Zinka in Darko Cerkvnik 100.000 lir; Riketa in Gracija v spomin na Amelijo Moloni vd. Coloni 50.000 lir.

ZA MLADIKO: Zinka in Darko Cerkvnik v spomin na Ivana Ločniškarja 50.000 lir.

ZA CERKEV v Sočergi: Gracija Gerdol v spomin na Valerijo in Pierina Hrvatina 50.000 lir.

ČESTITKE

Ob življenjskem jubileju
MSGR. MARIJA
GERDOLA
izrekata iskrene čestitke
z najboljšimi željami
župnijska skupnost od
Novega sv. Antona in
Cerkveni pevski zbor
od Novega sv. Antona.

V BERIČEVEM IN DEVINU

DOŽIVETA MARTINOVA VEČERA

Moški pevski zbor Fantje izpod Grmade in Kulturno umetniško društvo Jurij Fleišman iz Beričevega pri Ljubljani plodno sodelujeta že več kot dvajset let. V tem obdobju je prišlo do večkratnih obiskov in izmenjav. Tako je bilo tudi ob letošnjem prazniku sv. Martina, ko so se prosvetniva v novonastali slovenski državi. Za svoje delo je prejel tudi Zlati krog ZSKD.

Prvi večer, ki je doživel kar številno udeležbo, je potekal v soboto, 11. t.m., v Kmetškem domu v Beričevem, drugi pa dan kasneje, v nedeljo, 12. t.m., na sedežu pevkish zborov v Devinu (tu je bilo udeležencev nekoliko manj, saj je tisti dan na Tržaškem bilo kar nekaj prireditev). Člani

KUD Jurij Fleišman so pripravili recitacije pesmi Ivana Roba, Alojza Gradnika, Simona Gregorčiča, Srečka Kosovela, Jurija Paljka, Karla Glaserja in Simona Jenka, medtem ko je Gregor Pertot podal Kettejevo pesem Pijanec. MoPZ Fantje izpod Grmade pa je zapel vrsto ljudskih napitnic ob harmonikarski spremljavi dirigenta Iva Kralja, zatem pa še nekatere priredbe napitnic Ignacija Ote in napitnice v uglasbitvi Cirila Preglja, Jakoba Ježa, Rada Simonitija, Antona Schwaba in Ubalda Vrabca.

Tako v Beričevem kot v Devinu je približno uro trajajočemu sporedu sledila prijetna družabnost, ki je zaokrožila dvodnevno skupno martinovanje.

KONZULTA PREDSTAVILA POBUDE SLOVENSKE MANJŠINE

TISOČLETNICA NAJBO PRAZNIK VSEH

V sredo, 15. t.m. zjutraj, je konzulta za slovensko manjšino predstavila pobude, ki se snujejo za obeležje tisočletnice prve pisne omembe Gorice.

Predsednik Paulin je najprej objel smernice, na katerih je organ doslej deloval in ki jih lahko povzamemo v štiri glavne sklope. Konzulta pripravlja samostojno pobudo, in sicer izid fotomonografije o Goriški, ki bo objavljena v petih jezikih; sodelovanje s slovenskimi društvi predstavlja drugo poglavje omenjenega koordiniranja inicijativ, ki se pripravljajo v naši sredi za drugo leto; veliko energij so člani konzulte namenili iskanju sodelovanja z goriško upravo, vendar se doslej prava skupnega programa ni bistveno premaknila. Odsotnost pristojnega odbornika je bila v tem smislu zgovorna. Po-

membno poglavje predstavlja nadalje sodelovanje s novogoriško-solkanskim odborom z namenom, da bi se moči obeh mest vsaj enkrat združile v skupno pobudo, ki bi morala privabiti prebivalce obmejnega območja. Tiskovno konferenco so sooblikovali predstavniki slovenske manjšine na Goriškem, ki so podrobno predstavili program inicijativ v pripravi za prihodnje leto na kulturni, družbeni, glasbeni, športni, publicistični in raziskovalni ravni. O tem so spregovorili Aldo Rupel, Igor Komel, Franka Žgavec in Vili Prinčič. Prisotni so si lahko ogledali tudi spominsko kupo, ki so jo pripravili za obeležje tisočletnice v treh velikostih, ter osnutek za izdelavo spominske medalje. Podrobneje o programu prihodnjic.

EJ

ŽUPAN IN VEČINA S KONZULTO

"PRIŠLI SMO SAMO POSLUŠAT..."

Prejšnji teden se je sestala konzulta za slovensko manjšino pri goriški občini. Med drugimi točkami se je bilo srečanje z županom, predsednikom sveta in načelniki svetovalskih skupin na temo izvajanja zakona 482/99 v tej za slovensko manjšino pomembni občini.

Na seji so bili poleg članov konzulte prisotni župan Valenti, predsednik sveta ter načelniki FI, NZ, Zelenih, SKP ter svetovalci Oljke. Manjkali so torej predstavniki Lige in CDU-ja, ki je med drugim podpisnik znanega dnevnega reda o prisotnosti slovenske manjšine le v Štandrežu.

O zapletih z izvajanjem zakona 482/99 so najprej spregovorili predstavniki konzulte, in sicer predsednik Damjan Paulin, Rudi Pavšič, Andrej Bratuž in Renzo Boscarol. Podčrtali so nebranjivo stališče

dnevnega reda, ki so ga podpisali trije načelniki svetovalskih skupin večine, ki legitimira Valentijevo upravo, ter upanje, da bo prišlo v tem smislu do streznitve. Nato so spregovorili predstavniki leve sredine, ki so branili stališče, češ da se mora zakon 482/99 izvajati za slovensko in furlansko skupnost na celotnem ozemlju občine. Nato je bila na vrsti desna sredina, ki pa se je izmikala posegu in prišla, po županovih besedah, le poslušati stališča konzulte o zakonu in izvajanju le-tega v občini Gorica pa bo govor le v občinskem svetu. Predsedniku Paulinu je uspelo prisiliti do besede le načelnika FI, ki je v vidni zadregi nanizal nekaj misli o strategiji in taktiki v političnem dogovarjanju ter o odgovornosti, ki jo nosi večina, ko upravlja krajevno skupnost.

SP

23. T.M. V ORGANIZACIJI POKRAJINE

STROKOVNI POSVET O ZAKONU 482/99

V kratkem bo vlada sprejela pravilnik za izvajanje zakona 482/99, kar pomeni, da bo juridičen dokument postal pravnomočen, to je uporabljiv. S tem v zvezi nalaga zakon pokrajinskemu svetu nalogo, da določi območje, na katerem bodo veljale zaščitne norme, in to v skladu z odgovori, ki jih je pokrajina dobila s strani prizadetih občin.

O vsebini zakona in njegovi aplikaciji na deželnem teritoriju, predvsem kar zadeva slovensko, furlansko in nemško jezikovno skupnost, bo tekla beseda na posvetu, ki ga pripravlja goriška pokrajinska uprava s konzulto za slovensko manjšino, ki deluje

pod njenim okriljem, v sodelovanju z SKGZ in SSO. Posvet bo v četrtek, 23. t.m., ob 17. uri v sejni dvorani goriške pokrajine. Na njem bodo sodelovali predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin, ki je med drugim član državnega odbora za izvajanje zakona 482/99, predsednik pokrajinske konzulte Rudi Pavšič, videmski župan Sergio Cecotti, ki je z Brandolinom član omenjenega odbora, ter Bojan Brezigar kot predsednik evropskega urada za manj razširjene jezike ter član omenjenega odbora. Posvet bo povezoval predsednik pokrajinskega sveta Stefano Pizzin.

PRVI PREVOD ŠTUDIJE ANTONA MUZNIKA

ZANIMIV VPOGLED NA GORIŠKO PRED 200 LETI

Prejšnji petek so v komorni dvorani KC L. Bratuž predstavili nadvse zanimivo knjižno novost, in sicer prevod v slovenski jezik dela, ki je v originalu izšel v latinščini leta 1781 *Clima Goritiense* (Goriško podnebje) zdravnika Antona Muznika. Srečanje so priredili v organizaciji društva Ars, KC L. Bratuž in Slovenskega zdravniškega društva, oblikovala pa sta ga ugledna gosta mag. Zvonka Zupančič-Slavec, ki je publikacijo dopolnila in uredila in zgodovinar dr. Branko Marušič, ki je sam prispeval svoje zapise v omenjeno delo; za prevod študije je poskrbel znani slovenski klasični filolog profesor Silvo Kopriva, izid knjige pa so si domislili med drugim ob 1000-letnici prve dokumentirane omembe Gorice.

Večer je uvedla prof. Lojzka Bratuž, ki je podčrtala pomembnost prvega izida omenjenega dela v slovenskem jeziku, po katerem je tudi sama segla v svojih raziskavah. Naslov *Clima Goritiense* naj namreč ne zavede naših bralcev, saj je delo prijetno in poučno seveda. Anton Muznik je bil nadvse razgledan človek, ki je pisal in beležil marsikaj zanimivega. Študija

FOTO BUMBACA

je pomembna ne le za zgodovinarja medicine, saj ob beleženju zdravljenja in raznih metod oz. prijemov, ki so jih takrat uporabljali na Goriškem, opisuje Muznik tudi vsakdanje življenje takratnega prebivalca Goriške, navade, prehrano, oblačila, meteorologijo, sadjarstvo, rabo slovenskega jezika ipd.; skratka branje je nadvse poučno za etnologa, jezikoslovca, zgodovinarja in tudi za navadnega radovedneža.

Anton Muznik je želel bralca vzgajati, njegova knjiga je bila zelo razširjena in veliko brana tudi v naslednjih desetletjih. O avtorju sicer vemo malo, rodil se je l. 1726 v Mostu

na Soči (junija letos so mu odkrili spominsko ploščo), bil je vojaški zdravnik, nato je deloval na Goriškem kot zdravnik in pedagog, bil je Zoisov sodobnik, užival je precejšen ugled v avstrijskem svetu. Kako pa je bilo s slovensko zavestjo? O tem bi težko presojali, saj je takrat prihajalo le do prvih zametkov slovenskega delovanja.

Publikacija *Goriško podnebje* je knjiga o Goriški; toplo jo svetujemo vsem, ki bi se radi zazrli v Goriško pred dvesto leti z očmi razsvetljenega in izobraženega človeka. Pri tem so v pomoč dragocene opombe in bibliografija.

EJ

LEPA POBUDA DEŽELNIH PESNIKOV

VEČJEZIČNA IZDAJA POEZIJE

V goriški Državni knjižnici so konec oktobra predstavili večjezično zbirko poezij italijanskih pesnikov iz Furlanije-Juljske krajine z naslovom *Primo quaderno di traduzioni-Prvi zvezek prevodov*. Lepo knjigo je izdala založba Campanotto Editore v sodelovanju s tržaško univerzo in Visoko šolo modernih jezikov za prevajalce iz Trsta v sodelovanju z goriško literarno revijo *I quaderni della luna-Lunini zvezki*, ki jo vodi pesnik Silvio Cumpeta.

Prav Silvio Cumpeta je tudi uvedel pesniški večer, povedal je, kako je prišlo do sodelovanja s profesorji na Visoki šoli za prevajalce modernih jezikov iz Trsta in pred-

vsem podčrtal, kako je pomembno, da se tudi v deželi Furlaniji-Juljski krajini zavemo, da morajo sami prevajati svoje pesnike v tuje jezike, še posebno v jezike svojih sosedov, se pravi v slovenščino, hrvaščino in nemščino, ker je to korak dobre volje in predvsem prijaznosti do soseda.

V zborniku *Prvi zvezek prevodov* je zbranih osem italijanskih pesnikov iz Furlanije-Juljske krajine; to so: Bruna Benini, Silvio Cumpeta, Giuseppe O. Longo, Pietro Mastromonaco, Alberto Princis, Gianni Spizzo, Gianfranco Turco in Luciano Zagabria, ki so prevedeni v slovenski, hrvaški, nemški, ruski, madžarski, francoski, španski, holand-

ski in angleški jezik. Za prevode v različne jezike je poskrbelo 18 prevajalcev, ki so zvečine profesorji jezikoslovja na tržaški univerzi in Visoki šoli za prevajalce. Slovenskega bralca seveda najbolj zanimajo slovenski prevodi, za katere sta poskrbela prof. Marinka Počkaj in pesnik Marko Kravos, medtem ko je univerzitetni profesor na tržaški fakulteti Ivan Verč prevedel nekaj pesmi zbranih pesnikov v ruski jezik.

Predstavitvi lepega zbornika poezije, ki bi ga organizatorji radi predstavili tudi v Ljubljani, je sledilo branje verzov v vseh jezikih, nakar je sledil razgovor o prevajanju in večnem problemu prevajalcev: ali naj se pri prevodu držijo dosledno izvirnega besedila ali pa naj tudi sami interpretirajo pesnikovo misel?

JUP

MEŠANI ZBOR PODGORA V KRMINU

LEP VAŠKI VEČER

V novem poslopiju vinske kleti Wande Gradnik na Krminski Gori se je nedavno zbralo kar nekaj krminskih Slovencev. Kljub mestoma težko dostopni cesti, ki pelje strmo do Wandine domačije, so ljudje prišli, da prisostvujejo izvedbi glasbene prireditve *Lojtrca & kamba*.

Pristno slovensko opereto, ki jo sestavlja izbor slovenskih narodnih pesmi, so

predstavili gostje iz Podgore pri Gorici, točneje mešani pevski zbor Podgora.

Pod vodstvom in ob spremljavi harmonike dirigenta Mirka Špacapana (ki je tudi avtor glasbene predstave) so Podgorci prikazali značilen večer na vasi, kot so ga nekoč doživljali v naših krajih. Po trudapolnem dnevu so fantje najprej v gostilni nabrali moči, nato pa hodili dvorit de-

kletom pod okno. Slednja so težko čakala na oboževalce, starši pa o vsem tem seveda niso smeli ničesar vedeti.

Krminski Slovenci so se ob predstavi zelo vživeli v dogajanje in ob koncu kar niso mogli sprejeti dejstva, da je igra zaključena.

Vso prireditev je snemala Tržaška radijska in televizijska postaja (režija Marija Brečelj), ob koncu pa je Wanda Gradnik vse presenetila z izredno gostoljubnim in bogatim prigrizkom.

V SOVODNJAH IN DOBERDOBU

G. BRECELJ SREDI GORIŠKIH PRIJATELJEV

Zlatomašnik in župnik v Nabržini g. Bogomil Brečelj je konec prejšnjega tedna obiskal dve vasi na Goriškem, kjer je kot dušni pastir pustil globoko sled. V nedeljo, 12. t.m., je ob prazniku sv. Martina obiskal sovodenjsko župnijsko skupnost, isti dan pa tudi prijatelje v Doberdobu. Spomnimo, da je pred kratkim pri Goriški Mohorjevi družbi izdal knjigo utrinkov, ki z besedo in slikami dokumentirajo tudi to obdobje in o kateri je tudi na teh dveh obiskih rad spregovoril.

V Sovodnjah je vodil bogoslužje pri zahvalni maši, po kateri sta z g. Marjanom Markežičem blagoslovila jedi in kmečka vozila. V začetku obreda je zlatomašnika s prisrčnimi in globokimi mislimi o poslanstvu duhovništva sprejela ga. Marinka Batič. Ganjeni jubilat se je ob podoživljanju dogodkov iz preteklosti zahvalil nekdanjim župljanom.

Da je ostal spomin nanj tudi med mlajšimi rodovi zelo živ, priča pozdrav Mavricija Perica, tajnika društva Hrast, ki je gosta v imenu doberdobskega društva in mešanega pevskega zbora takole pozdravil: "Dragi Bogomil Brečelj, zlatomašnik! Dovolite, da vas pozdravim v imenu društva oz. mešanega pevskega zbora Hrast. Letos praznujete pomembno obletnico - 50 let mašniškega posvečenja. V vseh teh letih ste opravili neizmerljivo duhovno pot. Povsod, kamor ste bili poklicani za dušnega pastirja, ste pustili neizbrisno sled. Tu, v Doberdobu, to velja še posebno poudariti, saj ste bili prav vi tista gonilna sila, ki je bistveno pripomogla k ustanovitvi našega domačega društva Hrast, k rojstvu skavtske družine in ne nazadnje h gradnji župnijske dvorane. Zaorali ste žlahtno ledino, po kateri mi še danes ponosno stopamo. Vedno ste kljubovali vsem težavam, ki so se vam postavljale po robu. Vaši vzgrizenost in doslednost sta nam še vedno v zgled. Ko ste odšli iz našega kraja novim duhovniškim izzivom naproti, ste nam pustili veliko duhovno in moralno bogastvo.

Ko se danes tu veselimo vašega življenjskega jubileja, vam še enkrat obljublamo, da bomo nadaljevali po poti, ki ste nam jo vi nakazali. To, kar ste vi ustvarili, bomo mi skrbno čuvali in gojili kljub notranjim in zunanjim motilnim dejavnikom, da bodo lahko tudi bodoči rodovi videli in cenili vaše izjemno delo. Samo tako bo vaš zgled lahko obrodil žlahtne sadove, ki bodo zapisani v zgodovino našega širšega slovenskega prostora. Vaše ime, gospod župnik Bogomil Brečelj, bo vedno zapisano v naših srcih z zlatimi črkami. Zato vam res iz srca čestitamo ob vašem duhovnem rojstnem dnevu in vam kličemo še na... mnogajeta."

ZAHVALNA NEDELJA V ŠTEVERJANU

V HVALEŽEN SPOMIN

MARJAN DRUFOVKA

"Hvala ti, Bog, za darove vse..." V nedeljo, 12. t.m., po prazniku sv. Martina, so v nebo zastrmeli in v jutro zapeli števerjanski zvonovi in nam tako oznanili praznični dan - zahvalno nedeljo. Ob 10. uri so se verniki zbrali v cerkvi sv. Florijana v Števerjanu, da bi se zahvalili dobremu Bogu za prejete darove, pod streho komaj spravljene bogate kmečke sezone. Slovesno mašo sta darovala domači župnik Anton Lazar in ugledni gost, prijatelj g. Jožko Kragelj, ki je v slovenskem prostoru poznan predvsem zaradi svoje želje, sposobnosti in navdih, ki ga veže na razkrivanje zgodovine zamolčanih Primorcev. V pridigi je g. Kragelj nagovoril župljane o pravem pomenu besede zahvala in o važnosti, ki jo igra v vsakdanjem življenju posameznika prav hvaležnost do bližnjega. Zaključni zahvalni pesmi je sledil na trgu pred cerkvijo običajni blagoslov traktorjev in motornih vozil v obetanju obilne rodovitnosti zemlje v

prihodnji sezoni. Kmetje so s pomočjo gospodinje pripravili prigrizek ob dobri briški kapljici. Krščansko pobožnost je mrzlega, surovega dne sklenilo pritrkovanje zvonov.

Popoldan, po češčenju Najsvetejšega, ob 17. uri, sta sprosvetno društvo F.B. Sedej in župnija sv. Florijana in Marije Pomočnice priredila v domači cerkvi koncert vaškega mešanega pevskega zbora F.B. Sedej. Pevci so pod vodstvom prof. Bogdana Kralja ubrano zapeli najrazličnejše cerkve-

ne pesmi domačih in tujih avtorjev, latinsko mašo, pesmi iz staroslovanske liturgije in Marijine motive. Zbor je izbral prav ta dan, zahvalno nedeljo, in tak izbor liturgičnih del, ker je želel obuditi spomin na nekoga, ki mu je toliko let zvesto stal ob strani, toliko let mu je bil pravi prijatelj, toliko let mu je bil bodrilna desna roka. Na skromen, a lep način se je spomnil skoraj petdesetletnega pevca, dolgoletne pogonske sile zbora, ki mu je petje resnično ležalo

pri srcu. Pozdravil je dragega pokojnega sopevca Cirila, ki v samem zboru zapiše globoko praznino. Zbor se mu je z duhovnim koncertom želel oddolžiti in zahvaliti za vse, kar mu je dragocenega dal; naj bo prav ta prijatelj mladih vzor vsem mladim pevcem zbora in ne samo: njegovo vztrajanje, trdna volja, dobra beseda, njegova ljubezen do slovenske posvetne in cerkvene pesmi naj bodo zgled vsem pevcem. Prav to je bistvo misli cerkvenih pevcev, ki jo je na začetku prebral bogoslovec Alessio Stasi. Misel se je nadalje končala: "Ciril, pomagaj nam pri iskanju moči in smernic pevskega in človeškega doraščanja". Zbor je svojo sliko sklenil in zapel Cirilu v hvaležen spomin, s solzami v očeh, tolažno pesem *Ah, ne mislimo* v Kimovčevi priredbi.

Na koncu je prof. Lojzka Bratuž, predsednica Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Gorice, obudila spomin na pokojnega in v imenu zveze podelila družini zaslužno priznanje za Cirilovo dolgoletno kulturno in cerkveno življenje udejstvovanje.

OBVESTILA

V PONEDELJEK, 20. t.m., bo ob 17. uri v Feiglovi knjižnici Otroška ulica. Dijaki 4. letnika pedagoškega liceja S. Gregorčič iz Gorice bodo pod mentorstvom prof. Mihaele Pirih odigrali pravljico *Zrcalce*.

SVETOVALSKI SKUPINI Slovenske skupnosti in liste Skupaj za Sovodnje-Insieme per Savogna bosta na javnem srečanju 23. novembra ob 20. uri v občinski sejni dvorani predstavili pobude in delovanje v letu 2000 in pojasnili stališča glede najbolj aktualnih vprašanj splošnega interesa. Vabljeni k udeležbi!

DAROV

ZA POPLAVJENCE v Dolini Aosta: N.N. 100.000; S.Ž. 50.000; župnija Zgonik 350.000; Aleš Breclj 100.000 lir.

ZA OBNOVO prostorov pri sv. Ivanu: v spomin na pok. msgr. Močnika daruje družina Joško Kosič 100.000; v hvaležen spomin na pok. msgr. Franca Močnika daruje Slavko Bratina 100.000; v spomin na pok. msgr. dr. Franca Močnika daruje Dragica Gorjan z družino 200.000; v isti namen N.N. 500.000; v spomin na pok. msgr. Franca Močnika darujejo U.S. 300.000, L.M. 150.000 in N.N. 50.000;

v spomin na pokojnega Stan-ka Korena daruje družina 300.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: Levstikov 300.000 lir.

ZA ZAVOD sv. Družine: v hvaležen spomin na pokojnega msgr. Franca Močnika daruje Slavko Bratina 100.000 lir.

ZA FUNDACIJO Gorica: v spomin na pokojnega msgr. Franca Močnika daruje F.Z. 3.977.000 lir.

V POČASTITEV spomina dr. Močnika darujeta Darko in Zinka Cerkenik iz Vidma za KC L. Bratuž 200.000 in za Novigrad 200.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: namesto cvetja na grob g. Ivana Ločniškarja daruje druž. Zaghet 50.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. iz Rupe 100.000 lir.

ZAHVALA

Šolske sestre Zavoda sv. Družine se ob zabavni nedelji iskreno zabavljajo za prejete darove župnijam: Vrb, Rupa, Peč, Števerjan, Štandrež, Štmaver in Sovodnje. Vsem Bog plačaj!

ČESTITKE

Slovenski goriški skavti čestitamo voditelju DAVIDU BANDELLIJU, Iznajdljivemu gamsu, ob izdaji pesniškega prvenca Klic iz nadzemlja.

KC BRATUŽ / KONCERTNA SEZONA

BLEŠČEČ NASTOP

Za drugi koncertni večer letošnje sezone je Kulturni center Lojze Bratuž povabil prvovrstne glasbenike Slovenskega kvinteta trobil, ki se je briljantno odrezal na velikem odru centra v četrtek, 9. t.m.

Gre za sestav, ki deluje skoraj 30 let; posamezni glasbeniki (najboljša slovenska trobentaša Anton Grčar in Stanko Arnold, in trije mlajši Viljem Trampuš-rog, Stanko Vavk-trombon, Darko Rošker-tuba) so na Slovenskem in v tujini uveljavljeni pedagogi in solisti, saj sodelujejo tudi s tujimi sorodnimi skupinami. Doslej so že prejeli tudi več uglednih odličij, marsikateri skladatelj piše skladbe prav zanje. Njihov repertoar obsega dela od renesanse prek romantike do sodobne glasbe, saj je zasnovano zelo resno in strokovno, čeprav ima poslušalec stalno občutek, da se ob igranju na svoja trobila, ki sicer zahtevajo odlično koncentracijo in znaten napor, sproščujoče zabavajo.

Tudi v Gorici so večino prisotnih v dvorani zelo navdušili, saj so na mojstrski način pričarali za naše občinstvo precej neobičajne slogovne

in barvne odtenke. Začeli so z baročnimi skladateljema Jeanom Mouretom in Jermiahom Clarkom, skladbami katerih so znali slovenski glasbeniki vdihniti bleščečo veličastnost, kakršno premorejo samo lesketajoča se trobila. V nadaljevanju so poustvarili armenski sodobni melos Aleksandra Arutiuniana, pa še pikro in duhovito *V parlamentu* Lojzeta Kranjčana. V drugem delu so poustvarili skladbe sodobnih slovenskih skladateljev Damijana Močnika in Janeza Gregorca, nato pa so se razživel s swingom, črnko duhovno glasbo, bluesom in ritmičnim ragtimeom, saj so na vrhunski ravni igrali tako suito iz Gershwinove opere *Porgy and Bess* kot znanje spirituala Enrica Crespa.

Prisotni so odšli iz centra Bratuž zadovoljni z umetniškimi užitki, ki so ga ponudili odlični glasbeniki. Njihov "zvoneči blišč", kot so prireditelji poimenovali večer, se je prosto lesketal in odmeval v dvorani, kjer so bili - žal - preštevilni prazni sedeži.

Zaradi preobilice gradiva bomo nekatere članke objavili prihodnjic. / URED.

DRUŠTVO ARS IN KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Ob izidu prve pesniške zbirke

KLIC IZ NADZEMIJA

Davida Bandellija

vas vljudno vabimo na predstavitev. Zbirko bo ob prisotnosti mladega avtorja predstavila Ivanka Hergold.

Petek, 24. novembra 2000, ob 18. uri v komorni dvorani KC Lojze Bratuž.

ODRSKA NOVOST V KC LOJZE BRATUŽ

GLEDALIŠKI SAMOSPEVI

Vsakoletni gledališki ponudbi je vodstvo Kulturnega centra L. Bratuž letos pridalo novost, ki je bodo veseli ljubitelji dramske umetnosti. Zadnja dva torka v novembru (21. in 28.) se bodo v komorni dvorani KC prvič ogledali Gledališki samospevi; nanje vabi zgibanka s sanjivim venčkom rožnatih vrtnic s finde-

KONCERT LJUBLJANSKIH MADRIGALISTOV

V nedeljo, 12. t.m., so v župni cerkvi v Pevni nastopili Ljubljanski madrigalisti. Predvajali so program nabožnih skladb domačih in tujih avtorjev. Zbor je vodil dirigent Matjaž Šček. Ljubljanski zbor je tu spet potrdil svojo visoko umetniško raven. Koncerta se je udeležilo prav lepo število ljubiteljev zborovske glasbe. Večer je bil posvečen 100-letnici rojstva slikarja Toneta Kralja, ki je cerkev poslikal; o njem je spregovorila dr. Vereca Koršič Zorn. Prireditelji so bili ZSKP, ZCPZ, rajonski svet za Pevmo-Oslavje-Štmaver in župnija. Več prihodnjic.

sielovskim nadhimom. Ti neobičajni gledališki večeri bodo gledalcem približali posamezne dramske umetnike; vsakič bo namreč stal pred publiko le en igralec s svojo uprizoritvijo. Letos bosta z nami Bogomir Veras - dobro poznan obiskovalcem Goriškega vrtljaka kot čudovit izoblikovalec pravljinih junakov v Mojem gledališču Ljubljana in Nevenka Vrančič, članica PDG. Bogomir Veras bo nastopil z monokomedijo *Rekviziter* E. Streula in O. Schenka v režiji Iztoka Valiča. Predstava je doživela velik uspeh, v njej je igralec potrdil svoj talent in znanje v obvladovanju igre, petja, duhovitega parodiranja baleta, diriganja in še marsičesa. Nevenka Vrančič se bo pa predstavila kot pripovedovalka *Istrskih storij*. Ob ljudski in avtorski glasbeni spremljavi v živo skladatelja in violinista Vlada Batiste bodo v njenem pripovedovanju zaživele tri istrske pravljice, ki jih je po ljudskem izročilu zapisal zbiratelj narodnega gradiva Marjan Tomšič.

SKRD JADRO

prisrčno vabi na predstavitev dvojezične zbirke poezij nabrežinskega pesnika Iga Grudna

BALADA NAŠIH DNI-BALLATA

DEI NOSTRI GIORNI

ter na predavanje prevajalca oz. nekdanjega nabrežinskega župana Giorgia Depangherja

"...MOJE SREČANJE S SLOVENSKO KULTURO"

Petek, 24. novembra 2000, ob 20. uri na sedežu društva v Romjanu

POD POKROVITELJSTVOM ZSKP - GORICA

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

CECILIJANKA

42. REVIIJA GORIŠKIH ZBOROV

Sodelujejo tudi zbori iz tržaške in videmske pokrajine ter Koroške in Slovenije.

Kulturni center Lojze Bratuž, sobota, 18. novembra 2000, ob 20.30 nedelja, 19. novembra 2000, ob 17. uri

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

E. Streul in O. Schenk

REKVIZITER

NASTOPA Bogomir Veras

Komorna dvorana, torek, 21. novembra 2000, ob 20.30

Marjan Tomšič

ISTRSKE ŠTORIJE

NASTOPA Nevenka Vrančič, GLASBA Vlado Batista

Komorna dvorana, torek, 28. novembra 2000, ob 20.30

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA v sodelovanju s KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ

vabi na predavanje

OTROCI SO RAZLIČNI

prof. Alenke Rebula-Tuta

Četrtek, 23. novembra, ob 20. uri v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

ČETRT STOLETJA PO PODPISU OSIMSKIH SPORAZUMOV

TEMELJ ZA PRIJATELJSKE ODNOSSE OB MEJI

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji so s poudarjenimi izjavami najvišjih predstavnikov države in vlade obeležili 25. obletnico podpisa osimskih sporazumov, s katerimi sta sosednji državi rešili spore iz preteklosti, s čimer sta postavili izhodišče in temelj za nove odnose in sodelovanje v prihodnosti, tudi v okviru združene Evrope. Spominjamo, da sta omenjene dokumente podpisala tedanja italijanski oz. jugoslovanski zunanji minister, Mariano Rumor in Miloš Minić. To se je zgodilo 10. novembra 1975 v Osimu. Sporazumi obsegajo temeljno pogodbo med Italijo in tedanjim SFRJ in deset prilog; sporazum o pospeševanju gospodarskega sodelovanja in štiri priloge; zaključni akt, ki se nanaša na oba sporazuma; izmenjavno pismo o državljanstvu oseb, ki so se preselile v Italijo na podlagi določil pogodbe. Temeljno pogodbo iz Osima in meddržavne dokumente ob njej je po osamosvojitvi nasledila Slovenija, to pa je 31.

1. julija 1992 Italija s posebno noto "vzela v vednost".

Predsednik Slovenije Milan Kučan je ob 25. obletnici podpisa priredil sprejem za tiste diplomate in njihove sodelavce, ki so v največji diskretnosti, ki so jo terjale tedanje razmere in raven odnosov med Italijo in SFRJ, pripravljali omenjene sporazume. Poudaril je, da bi morali slovenska politika in država upoštevati izkušnje iz tistega časa tudi, denimo, v pogajanjih za sprejem Slovenije v evroatlantske povezave. Slovensko zunanje ministrstvo pa je v posebni izjavi ob omenjeni obletnici zapisalo, "da osimski sporazumi pomenijo temelj za novo kakovost odnosov med Slovenijo in Italijo. Predstavljajo tudi podlago za vključevanje Slovenije v evropske povezave in za ureditev položaja slovenske narodne skupnosti v Italiji. V zvezi s tem zunanje ministrstvo pozdravlja prizadevanja italijanskih parlamentarcev za končni sprejem zaščitnega zakona za Slovence".

Zadnji predsednik komisije izvršnega sveta Slovenije za izvajanje osimskih sporazumov Tone Poljšak je v intervjuju o razsežnostih osimskih sporazumov, tudi za določitev slovenske vzhodne meje, ki je bil v petek, 10. t.m., objavljen v časniku Delo, povedal, "da je sporazumom botrovalo tudi aktivno prigovarjanje ameriške diplomacije in Vatikana". Poljšak je odgovoril tudi na vprašanje, kako je z vprašanjem slovenskega dela odškodnine, določene v t.i. rimskem sporazumu, tistim prebivalcem, ki so se po dokončni razmejitvi med državama izselili v Italijo. Menil je: "Problem je na slovenski strani. Ne moremo samo v nedogled govoriti, da smo naložili neka sredstva na fiduciarni račun v neki tuji banki. Z Italijo bi se morali dogovoriti, pod kakšnimi pogoji bomo odplačevali ostanek dolga, ki je skupni dolg Slovenije in Hrvaške. Bajesmo se z Zagrebom domenili, čeprav ni nobenega dokumenta o tem, koliko kdo plača. Po mojem to mednarodno pravno ni za-

dostno. Z noto, s sporazumom, z mednarodnim aktom bi morali doseči, da se Italija strinja, da svoj del plačamo in da ne nosimo odgovornosti za hrvaški del. Naloženi denar je po mojem moralna gesta, ne pravna". Časnikar, ki je s Tonetom Poljšakom imel omenjeni pogovor, je razmišljanje glede plačevanja slovenskega dela odškodnine italijanskim optantom, in tega, da Italija ne črpa denarja iz fiduciarnega računa, ocenil, "da je to vsekakor mogoče razumeti kot puščanje odprte možnosti za spodbijanje pogodb".

Javna občila v Sloveniji so ob 25-letnici podpisa osimskih sporazumov objavila tudi stalnišča družbenopolitičnega društva Edinost iz Trsta. Društvo je v omenjenem dokumentu zapisalo, "da Slovenija od Italije ne terjata spoštovanja obveznosti glede zaščite slovenske manjšine, kot se je ta obvezala v osimskih sporazumih. Osnutek zaščitnega zakona, ki je v postopku v senatu, slovenski manjšini ne jamči niti najnižje stopnje varstva, ki jo italijanski narodni skupnosti zagotavlja Slovenija. Naše društvo Slovenijo poziva, naj odgovori na kršitve in naj Italiji ne prizna, da je izpolnila svoje obveznosti".

SVEČANOST V ŠKRBINI NA KRASU

V TRAJEN SPOMIN PRIMORSKIM PADALCEM

V soboto, 11. t.m., je potekala tretja svečanost v počastitev spomina na primorske padalce, ki so jih Britanci med drugo svetovno vojno izvežbali in poslali v Slovenijo, kjer so se povečini pridružili partizanom. Večina njih pa je kmalu po vojni izginila neznanu kam: zaradi zvez z zahodnimi zavezniki so postali žrtve komunističnega režima, ki je takrat v Sloveniji in Jugoslaviji komaj prišel na oblast. Tem dolga desetletja zamolčanim žrtvam je slovenski predsednik Milan Ku-

nikoli več. Podčrtana je bila tudi važnost, da se slovesnosti v spomin na padalce oblikujejo skupno. Sporočilo primorskih padalcev je aktualno tudi danes, saj v današnjem času mnogi narodi in etnične skupnosti po svetu zavračajo nadoblast tujih sil.

Škrbinsko svečanost, na kateri so se spomnili tudi na pred kratkim umrlega sira Petra Wilkinsona, britanskega častnika, ki je med drugo vojno deloval v Sloveniji, so lepo zaokrožile recitacije in nastop komenske godbe. IZ

čan pred časom podelil Častni znak svobode Republike Slovenije, leta 1994 pa so jim v Škrbini na Krasu, na pročelju rojstne hiše enega od njih, Miloša Adamiča, postavili spominsko ploščo, že tretje leto pa jim ob 11. novembru, prazniku britanskih oboroženih sil, prireja spominsko svečanost britanska veteranska organizacija Special Forces Club iz Londona. Letos pa se je že obstoječi plošči pridružila druga, manjša, ki sta jo dali postaviti organizacija Special Forces Club in organizacija ameriških vojnih veterancev OSS.

Tako se je pred Adamičevo domačijo v sončnem sobotnem dopoldnevu zbralo večje število ljudi, predstavnikov Zveze borcev, Združenja veterancev vojne za Slovenijo, svojcev izginulih, pobitih in padlih padalcev in predstavnikov oblasti. Pred ploščo je stala straža slovenske vojske, prisoten je bil britanski veleposlanik v Sloveniji David Andrew Lloyd, poleg njega pa še predstavnik britanskega vojnega letalstva. Prisotnim so spregovorili predsednik vasiške skupnosti Škrbina Boris Pipan, komenski župan Uroš Slamič, bivši kapetan organizacije Special Operations Executive (SOE) in časnikar John Earle (ki je bil tudi glavni pobudnik škrbinskih svečanosti), bivši pripadnik OSS Bob Plan "Perry", v imenu preživelih padalcev Ivan Božič (prisotni so bili še Stanislav Simčič, Cvetko Šuligoj in Ciril Kobal), podpredsednik Zveze združenih borcev Tone Poljšak in veleposlanik Lloyd. V svojih izjavah so poudarili pomen ohranjanja spomina na te primorske junake in na njihovo tragično nasilno smrt. To je spomin, a tudi opomin, da se kaj takega ne bi zgodilo

**BESEDE KAPETANA
JOHNA EARLEA**

Ponovno smo se zbrali, da bi počastili spomin na skupino pogumnih mladih mož, ki so darovali svoja življenja za ideal svobode, saj niso hoteli živeti pod tujo zasedbo. Večino domoljubov, katerih imena so tu zapisana, so izvežbali in poslali v Slovenijo Amerikanci.

Ta venec polagam, tako kot v preteklih dveh letih, v imenu organizacije Special Forces Club iz Londona. Njeno geslo je: Duh odprnosti.

Letošnja slovesnost bogati odkritje plošče, ki jo je dal postaviti ameriški veteran, ki je bil v Sloveniji z organizacijo OSS. To lepo simbolizira sodelovanje, ki je vladalo in še vlada med obema zaveznikoma.

Pri tem pa ne smemo pozabiti, kljub veliki krivici, ki so jo doživeli ti domoljubi, da so oborožene sile naših dveh držav sodelovale kot zaveznice z jugoslovansko narodnoosvobodilno vojsko.

Ko opazujemo današnji svet, lahko opazimo zaskrbljivo množitev žarišč napetosti. Sredstva množičnega obveščanja nam ne poročajo več o hladni vojni med Vzhodom in Zahodom, temveč o številnih krajevnih in regionalnih spopadih in sporih. Vzroki za te napetosti so večkrat v tem, da narodi ali etnične skupine zavračajo nadoblast tujcev ali tujih sil. Tako vidimo, da je sporočilo teh mladih mož pomembno še danes in sploh za vse čase. Tudi danes se namreč krivično in brez potrebe žrtvujejo preštevila mlada življenja.

Slovenska država je izkazala čast in spoštovanje do teh slovenskih domoljubov. Tudi od nas je odvisno, da ne bodo pozabljeni. Slava jim!

SKLEP SLOVENSKE VLADE

PRIBEŽNIKE IZ HRVAŠKE BODO LAHKO VRAČALI

Slovenska vlada je na seji v četrtek, 9. t.m., sprejela sklep o določitvi Hrvaške kot varne tretje države. Takšen status je določen v drugem členu slovenskega zakona o azilu, ki naj bi ga državni zbor obravnaval po najnem postopku. Gre za ukrep, s katerim bi zmanjšali število pribežnikov, ki prihajajo iz Hrvaške in izkoriščajo pravico do azila, v to državo. Status varne države

namreč pomeni, da življenje in svodoba pribežnikov v njej nista ogrožena.

Sklep slovenske vlade je velikega pomena ter ga bodo vključili v dopolnjen zakon o azilu, ki naj bi ga državni zbor obravnaval po najnem postopku. Gre za ukrep, s katerim bi zmanjšali število pribežnikov, ki prihajajo iz Hrvaške. Ugotavljajo tudi, da se med vodiči pribežnikov na njihovo

vi poti čez mejo v Italijo oz. Avstrijo pojavlja vse več tujcev, ki v Sloveniji prosijo za azil in ga tudi dobijo, potem pa se ukvarjajo s prepovedanimi dejavnostmi. Kot smo v Novem glasu že poročali, so slovenski policisti letos obravnavali že več kot 25 tisoč ilegalcev. Med nedavnim poudarjenim pregledom državne meje, ki so ga skupaj opravili slovenski in italijanski policisti iz Nove Gorice oz. Gorice, so, denimo, odkrili v enem samem dnevu več kot sto prebežnikov in dva vodiča.

M.

PREDLOG FORUMA ZA GORIŠKO

O USTANOVITVI POKRAJINE

Predlogu zakona o ustanovitvi severnoprimske pokrajine, ki ga je nedavno vložil v parlamentarni postopek poslanec ZLSD Borut Pahor, izvoljen v volilnem okraju Nova Gorica, je sledil predlog o isti temi, ki ga je sprejel Forum za Goriško. Ta organizacija civilne družbe sicer v javnosti deluje kot Združenje za preporod Goriške.

Na časnikarski konferenci na začetku novembra so predsednik Foruma Sergij Pelhan ter podpredsednika dr. Cvetko Vidmar in Joško Štrukelj obrazložili značilnosti in najvažnejša določila predloga o ustanovitvi goriške pokrajine, ki so ga že poslali v obravnavo županom občin, ki bi sodile v pokrajino, ter poslancem v državnem zboru z goriškega območja. V pokrajino bi

spadale občine Ajdovščina, Bovec, Brda, Cerklje, Idrija, Kanal ob Soči, Kobarid, Komen (?), Miren-Kostanjevica, Šempeter-Vrtojba in Mestna občina Nova Gorica. Avtor predloga Vidmar je poudaril, da je ustanovitev pokrajine mogoča po ustavi in po zakonu o lokalni samoupravi.

Predstavniki Foruma za Goriško so v pogovoru s časnikarji zatrčili, da ima ime Goriška svoj zgodovinski izvor in kulturno-zgodovinsko izročilo; izvira iz imena Gorica, ki je bilo prvič pisno omenjeno pred tisoč leti. Ime Severna Primorska pa je po mnenju predstavnikov Združenja za preporod Goriške "zgolj tehnično ime".

Predlog zakona o ustanovitvi Goriške pokrajine obsega šest poglavij in ima 39 čle-

nov. Sedež pokrajine bi bil v Novi Gorici. Območje predlagane pokrajine obsega poročje reke Soče, Vipave in del Krasa. Skupaj meri 2.418 km², na njem pa živi 124.725 prebivalcev. Gre za 92% ozemlja nekdanje italijanske pokrajine Gorica, ki je bila leta 1947 z mirovno pogodbo razdeljena med dve državi. Po površini in številu prebivalcev je predlagana pokrajina primerljiva z goriško pokrajino v Italiji, ki meri 466,02 km² in šteje 138.305 prebivalcev.

V uvodu k predlogu zakona je poudarjeno, "da bi nov organ lokane samouprave povečal tudi možnosti za čezmejno sodelovanje z goriško pokrajino v Italiji... Tako sodelovanje bi bilo nedvomno v interesu goriških prebivalcev na obeh straneh državne meje. Ugodno pa bo vplivalo tudi na uveljavljanje pravic in zaščite slovenske narodnosti v Italiji".

M.

TEKMOVANJE

NOVA GORICA NAJBOLJE UREJENO VEČJE MESTO V SLOVENIJI

V tekmovalju krajev, ki ga v okviru projekta *Moja dežela - lepa in gostoljubna* že več let prireja Turistična zveza Slovenije, je Nova Gorica dosegla lep uspeh. Po pregledu in oceni 106 krajev je bila proglašena za najbolje urejeno večje mesto v državi. Na drugo mesto se je v omenjeni kategoriji uvrstilo Velenje, na tretje pa Ljubljana. Med preostalimi naselji, ki jih je ocenjevala komisija pri turistični zvezi Slovenije, so glede urejenosti dosegli ugodne razvrstitve tudi Spodnja Idrija, Medana, Idrija, Portorž in Drezelnica.

Predstavniki Turistične zveze Slovenije bodo dobro ocenjenim krajev, ki prednjačijo po svoji urejenosti, podelili priznanja na svečanosti, ki bo v petek, 17. t.m., v Slovenskih Konjicah. Ta kraj je letos že petič zaporedno dobil najvišjo oceno v kategoriji srednje velikih slovenskih mest.

M.

OBVESTILO

V PONEDELJEK, 27. novembra, bo v veliki dvorani Kulturnega doma v Novi Gorici ob 20.15 drugi koncert iz cikla Hitovih muz za abonma in izven njega; nastopil bo New Zealand String Quartet. V petek, 1. decembra, pa bo ob 20. uri tretji koncert, tokrat v viteški dvorani na Gradu Dobrovo; nastopili bodo Beneški madrigalisti.

POPLAVA BABIC

HARJET DORNIK

Glasnik UNESCO posveča oktobrsko številko vprašanju starejših v različnih svetovnih družbah. V preteklih sto letih je prišlo do tihe in neslutene revolucije dolge življenjske dobe. V industrializiranem svetu so ljudje pridobili v povprečju petindvajset dodatnih let življenja, to predvsem zaradi zmanjšane smrtnosti med dojenčki in otroki ter obvladovanja boleznih, povezanih s starostjo, predvsem srčnih bolezni in infarkta. V mnogih deželah se najhitreje veča skupina starostnikov nad 85 leti.

Prihodnje stoletje utegne pripeljati do še bolj izrazitega porasta. Preprečevanje in odpravljanje bolezni ter obvladovanje procesa samega staranja utegneta potisniti našo življenjsko dobo z današnjega svetovnega povprečja 66 let v bližino 110 ali 120 let. Po mnenju znanstvenikov je to naša "naravna življenjska doba", saj so jo dosegli že številni posamezniki po svetu. Nekateri celo menijo, da bo nadzorovanje genov, ki določajo dolžino življenja, povzročilo še večje premike teh meja.

Toda daljša življenjska doba ima tudi svojo ceno. Ker se demografsko ravnovesje vse bolj nagiba v prid starejšim, doživljajo družbe svojevrstne preizkušnje svojih kulturnih, političnih in gospodarskih ureditev. Postavlja se vrsta temeljnih vprašanj, pred vsemi pa to: ali bomo ob podaljševanju našega bivanja na tem planetu znali ohraniti tudi kakovost življenja? Ali pa bomo obsojeni na preživljanje svojih zadnjih dni v bolezni, šibkosti in denarni negotovosti? Kdo bo v ogroženi socialni državi zadolžen za podporo starejših, država ali posamezniki? Ali bo staranje družbe povzročilo gospodarsko nazadovanje? Ali se bo na področju kulture pozornost, ki je sedaj osredotočena na mlade, preusmerila k starejšim?

V številnih pogledih se življenje starejših izboljšuje. V petdesetih letih prejšnjega življenja je bila na primer povprečna starost pri sprejemanju v domove za starejše 65 let. Sedaj se ta starost bliža številki 81. Starejši ljudje v industrializiranih deželah imajo danes tudi večjo izbiro glede tega, kako bodo preživeli svoje zadnje obdobje: življenje z občasno pomočjo, nega na domu ali pomoč v okviru skupnosti.

Eno od temeljnih vprašanj je vsekakor to, kako zagotoviti denar za starostnike. Pristopi so v različnih družbah različni. V bogatejših, med katere sodi Japonska, skrbijo za oskrbo starejših v ustanovah in na domu, revnejše države nekdanje Sovjetske zveze pa so močno skrčile izdatke za zdravstveno varstvo in ukinitve številne ugodnosti za upokojece.

Družba je prisiljena spreminjati marsikatero gledanje v zvezi s starejšimi. Do sedaj je v njih videla pretežno denarno breme. Robert Butler pa poudarja, vsaj kar zadeva ameriško stvarnost, da v splošnem predstavljajo pokojninski skladi kar četrtnino vseh virov kapitala za vlaganja v proizvodnjo blaga in storitev, ki obsegajo vse od gradnje cest do nastajanja novih računalniških podjetij. Ta vidik bi bilo treba bolj ovrednotiti.

Opozoriti velja tudi na to, da predstavljajo starejši, sicer povsem svojimi potrebami, pomembno skupino potrošnikov. Po svetu nastajajo številna "srebrna podjetja", ki skrbijo za potovanja, razvedrilo in druge potrebe ljudi nad petdesetim letom. Govori se vse bolj o starejšem ali zrelem trgu, za starejše nastajajo spletna mesta na internetu z različnimi ponudbami, farmacevtska industrija pa kaže do njih posebno pozornost, saj ji ljudje nad 65. letom prinašajo okrog 30% vseh koristi.

V političnem smislu bodo postali starejši močna skupina, ki se ji bodo morali prilagoditi in ji posvečati večjo pozornost tudi programi političnih strank. Čez dvajset let bodo starejši predstavljali kar 30% vseh volilcev.

Potrebno bo tudi spremeniti načine zadovoljevanja potreb starejših, pravi R. Butler iz Mednarodnega središča za dolgo življenjsko dobo. Golo preoblikovanje storitev ni več ustrezno. Starejši drugače razmišljajo o sebi. Danes v sebi vedno bolj vidijo živahne in energične ljudi, ki nočejo, da se življenje konča z upokojitvijo. Gerontologi danes tudi bolje razumejo dogaja-

nje, ki povzročata staranje, to pa odpira nove preprečevalne in zdravstvene možnosti in ukrepe. Tako v Združenih državah Amerike vedno odločneje zagovarjajo za vse daljšo delovno dobo. Če ne bo prišlo do tega, bo leta 2020 približno 60 milijonov z dolgočasenih upokojenih brezdelnežev, ugotavlja Butler.

60% ljudi starih več kot 60 let živi izven industrializiranih dežel, v svetu v razvoju, in je pričakovati, da se bo ta številka do let 2025 povečala na 80%. Starostna revolucija bo imela torej globoke družbene, gospodarske in politične posledice po vseh svetovnih območjih.

Dve svetovni področji pa predstavljata izjemo tega pravila. Izdaja ZN Obeti svetovnega prebivalstva s podatki za leto 1998 omenja pod-Saharsko Afriko, kjer divja pandemija aidsa. Najtežje prizadete dežele so večinoma na jugu: Južna Afrika, Botsvani, Malavi, Mozambik, Namibija, Zambija, Zimbabve. Več kot 10 odstotkov prebivalstva na tem področju je okuženih z virusom HIV. Življenjska doba se bo od 53,4 leta (leto 1985) znižala na 47,1 (leto 2010). Zaradi aidsa se bo življenjska doba, sicer manj izrazito, skrajšala tudi v azijskih deželah Kambodži, Indiji in Tajski ter v latinskoameriških deželah Braziliji in na Haitiju.

Druga izjema so dežele nekdanjega vzhodnega bloka, kjer življenjska doba pada zaradi množičnega krčenja pokojnin in tudi rahljanja družinskih vezi. V Rusiji je od 67,6 let (leto 1980) padla na 64,4 (1995) in se še znižuje. Tudi v Ukrajini in Belorusiji se je povprečna življenjska doba skrajšala za dve leti.

OLAJŠAVE ZA NADOMESTNE DAVČNE IZTERJEVALCE

DAVČNE NOVOSTI (4)

MARJAN DRUFOVKA

Vlada je z zakonskim odlokom št. 268 z dne 30. 9. 2000 predvidela že za letošnje leto nekatere spremembe, ki jih podrobneje obravnava finančni zakon za l. 2001. Poglejmo pobliže olajšave. Povišani so bili davčni odbitki za odvisne uslužbenke z letnim dohodkom do devetnajst milijonov lir. Poleg tega so davkoplavečevalci, ki ne presegaajo 12.000.000 lir letnega bruto dohodka, oproščeni davka.

Prva stopnja obdavčitve davka IRPEF je bila povišana na 20.000.000 lir dohodka; prej je znašala 15.000.000 lir. To pomeni, da kdor doseže oziroma preseže v letu 2000 20.000.000 lir letnega bruto dohodka, bo deležen kredita v višini 350.000 lir. Obrazložimo, kako smo prišli do te vsote: 5.000.000 lir, ki je razlika med 15.000.000 in 20.000.000 lir, pomnožimo s 7%, razlika med 18,5% in 25,5% - količnika IRPEF prve in druge dohodninske stop-

KONKRETNI KORAKI

BREDA SUSIČ

"Do danes je bilo kmetijstvo v tržaški pokrajini zanemarjeno. Odslej pa bo bolje." To je obljubil pokrajinski odbornik za kmetijstvo Giulio Marini na tiskovni konferenci, ki je bila na sedežu tržaške pokrajine v četrtek, 9. novembra. Da to niso le prazne obljube, je zagotovil, ko je poročal o tem, da so v sklopu tako imenovanega zelenega omizja, to je usklajevalnega foruma za kmetijska vprašanja, prišli do konkretnega koraka pri reševanju problemov tržaškega kmetijskega sektorja. Že poleti so si predstavniki tržaške pokrajine, uprav vseh občin v pokrajini, predstavniki Tržaške trgovinske zbornice, tržaškega kmetijskega in gozdarskega inšpektorata, kmetijskih stanovskih organizacij, to je Kmečke zveze, Zveze neposrednih obdelovalcev in Zveze kmetovalcev, Konzorcija čebelarjev tržaške pokrajine in Konzorcija za vina z zaščitnim poreklom Kras, Deželnega zavoda za razvoj kmetijstva in Kraške gorske skupnosti zadali nalogo, da skupaj preučijo nekaj pred-

nostnih in najnujnejših ciljev. Te cilje bodo skušali uresničiti s pomočjo t.i. načrta za razvoj kmetijstva v tržaški pokrajini. Načrt so izdelali že pred nekaj leti, od leta 1999 pa je tičal zamrznjen na deželi. Sedaj pa bo predsednik tržaške pokrajine Renzo Codarin z uradno prošnjo povabil deželno upravo, da omogoči izpeljavo načrta.

V četrtek so predstavniki prej omenjenih organizacij in ustanov podpisali poseben dokument, s katerim so se obvezali, da si bodo prizadevali za uresničitev posebnega programa za razvoj kmetijstva v tržaški pokrajini, pokrajinska uprava pa bo obenem od dežele zahtevala finančna sredstva za začetek izvajanja omenjenega načrta. Šlo bo za vsoto ene milijarde lir, ki jo bo dežela črpala iz proračuna prihodnjega leta, pokrajina pa jo bo uporabila za najnujnejša dela na področju ponovnega ovrednotenja in preureditve teritorija ter usmerjanja njegove namembnosti za kmečko obdelavo.

Največji del omenjene vsote bodo namenili tako imenovanemu projektu MI-

RAMAR, za katerega je dal pobudo Deželni zavod za razvoj kmetijstva ERSA. Gre za preureditev približno pet tisoč kvadratnih metrov pašnov pod Kontovelom, kjer bodo obnovili zapuščene zidove in stopničaste klance ter nasadili nove eksperimentalne vinograde.

V naslednjih letih bo tržaška pokrajina za izvajanje razvojnega načrta potrebovala štirideset milijard lir, odbornik Marini pa je izjavil, da bodo tako v kmetijskem sektorju ustvarili od dvesto do tristo novih delovnih mest.

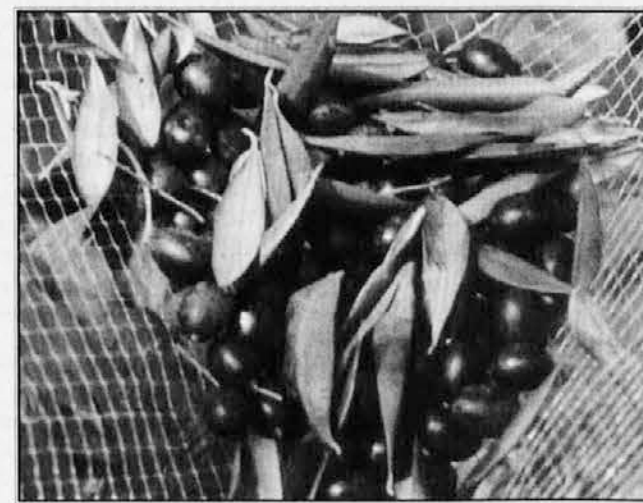
Na zelenem omizju, ki se bo odslej sestajalo enkrat mesečno, je prišlo tudi do odločitve, da bo posebna pokrajinska komisija preučila možnosti usklajevanja regulacijskih načrtov vseh občin na področju pokrajine, z namenom, da bi poenostavili pravilnike na tem področju in se izognili odvečnim birokratskim oviram. Udeleženci omizja so tudi vzeli v pretres zaskrbljujoče stanje živino-reje na Tržaškem in pozvali pristojne oblasti, da bi v Trstu omogočili ponovno odprtje uradov Združenja rejcev.

NA SEVERNOJADRANSKI OBALI

ZAČENJA SE OBIRANJE OLJK

Na Tržaškem in v Istri se je pred kratkim že začelo obiranje zgodnjih sort oljk, vendar se je zaradi dežja tudi ustavilo. Seveda gre za toskanske sorte, kot sta leccino in pendolino; z obiranjem pa so začeli le večji tovrstni proizvajalci, ki imajo primerne količine, da lahko te oljke v najkrajšem času tudi že predelajo v olje. Letos so tudi oljke, podobno kot vse ostalo, prej zrele, zato se bo kmalu začelo tudi obiranje poznejših sort, med katere uvrščamo tudi domačo, avtohtono sorto, istrsko belico.

V naših krajih pobiramo oljke ročno in tudi zato je kvaliteta olja v veliki večini primerov odlična ali zelo dobra. Paziti pa moramo, kako skladiščimo plodove, ki jih pobe-

remo, saj se le poredko zgodijo, da lahko v enem ali dveh dneh naberemo tako količino, da lahko gremo naravnost v torkljo in jo nemudoma pre-

delamo. Do predelave v oljarni bomo plodove skladiščili v suhem prostoru, po možnosti na lesenem podu, v nizkih plasteh, ali v rebrastih plastičnih zabojčkih, ki omogočajo zračenje. Plodove na tleh bomo vsak dan previdno premešali, one v zabojčkih pa presuli v prazne, na ta način se prezračijo in premešajo. Največja potrata bi namreč bila, ko bi pobrali lepe in zdrave plodove, za katere pa ne bi primerno skrbeli in bi jih pustili kar v vrečah ali na kupih. V takih primerih je skoraj neizogibno, da se obrani plodovi "vkurijo" ali da se pojavi plesen oziroma, da začnejo gniti. Zato je najbolj pametno, da primerno količino oljk čimprej poberejo in čimprej nesemo v torkljo. Zato se moramo pravočasno zglasiti v oljarni, kjer se dogovorimo za rok, ko bomo prinesli oljke v predelavo.

KONEC

KOPRUN / POŽAR NA VLAKU V PREDORU

TRAGEDIJA V AVSTRIJI

Minuli konec tedna je vsa javnost po vsem svetu globoko pretresla vest, da je v predoru proti ledeniku v Kaprunu na Solnograškem v Avstriji prišlo do strašne nesreče, v kateri je preminilo 164 oseb.

V soboto zjutraj je zagorel vlak, ki pelje po zobati železnici skozi predor na ledenik Kitzsteinhorn. Vlak je bil poln smučarjev in še danes ni jasno, kako je lahko zagorel. Redki očividci in udeleženci nesreče, ki so tragedijo preživeli, govorijo danes o tem, da so med begom pred požarom slišali za seboj vrsto eksplozij in detonacij, katerim raziskovalci še niso našli vzroka. Govori se o tem, da je vlakec vozil tudi kerogensko gorivo; nekateri celo ugibajo, ali ni šlo za jeklenke s plinom. Dejstvo pa je, da gre za eno največjih tragedij, kar se jih je kdajkoli zgodilo v Avstriji, saj je v peklu v železniškem predoru umrlo preveč ljudi, skorajda vsi, ki so bili na vlaku; veliko se jih je tudi zastropilo zaradi strupenega dima. Med mrtvimi smučarji so tudi štirje mladi Slovenci, katerih trupel še niso prepoznali, kot niso prepoznali še večine, saj imajo ekipe ogromno dela že z dohodom v predor. V predoru se sedaj rušijo stene in reševalci se bojijo, da bo tudi kompozicija vlaka, ki je tam obstala, zgrmela v dolino. Počasi, a vztrajno odnašajo trupla v dolino, od koder ostanke odpeljejo na obdukcijo v Solnograd; za identifikacijo nesrečnih turistov in smučarjev bo potreben tudi DNK test, saj so trupla neprepoznavana.

Smučarska sezona se je v Avstriji torej začela z največjo

nesrečo, kar se jih je kdajkoli zgodilo na Avstrijskem in na svetu. Sedaj so na vrsti ugibanja in raziskave, zakaj je do tega prišlo, kako to, da ni bilo dovolj poskrbljeno za varnost, kako to, da ni bilo stranskih varnostnih izhodov in še in še. Sklicevati se samo na nesrečo in na naključje je preveč poceni, saj človek že dolgo ve, da ima narava svoje zakone, mimo katerih nihče ne more in ne sme. In tudi v predoru nad Kaprunom je narava pokazala svoje, saj je predor v bistvu deloval kot velik dimnik, v katerem so našli kruto smrt nič hudega sluteči nesrečneži, ki so hoteli smučati že meseca novembra. Med njimi je bilo veliko smučarskih obetov, otrok, ki so se podali v spremstvu staršev in smučarskih učiteljev na trening na ledenik, a do tja niso nikdar prišli. Veliko zagonetk in neznank skriva tragedija v predoru, ena od njih je tudi moralno dvomljivo vedenje avstrijske vlade, ki je začela preiskavo o vzrokih prepozno, in to šele po ostrih protestih iz sosednje Nemčije. Med zgoraj našimi naj bi bilo več kot trideset nemških turistov, 10 Japoncev, en Čeh, osem A-

merikancev, en Anglež, dva Holandca, morda tudi štirje Makedonci in gotovo štirje Slovenci. Opazovalci se bojijo, da bodo hotele avstrijske oblasti hitro "pozabiti" na nesrečo v predoru pod ledenikom predvsem zato, ker je zima pred vrati in zima prinese v Avstrijo sneg, sneg pa za Avstrijo pomeni predvsem smučanje, ogromno smučarjev z vseh koncev sveta; pomeni največjo industrijo za to alpsko državo, pomeni denar. Že samo podatek, da vsako leto na Avstrijskem prodajo 550 milijonov smučarskih kart za razne vlečnice, sedežnice, tudi (tri) zobate železnice, je dovolj zgovoren in nam govori o denarju, ki ga smučarski šport in zimski turizem prinaša v Avstriji. Zato so sedanji podatki (14. t.m., op.ured.), da je avstrijska vlada namenila samo 700 milijonov lir kot odškodnino za mrtve, prava sramota.

Ob takih vesteh pa se velja zamisliti, kam gre naša družba, ki prisega samo na denar in se ne ustavi niti ob tako velikih tragedijah, kot je bila ta na Solnograškem ob 9. uri zjutraj v soboto, 11. t.m.

ZUT

10. PODELITEV NAGRAD ŠPORT IN ŠOLA

USPEŠNI V ŠTUDIJU IN NA IGRIŠČU

Podeljevanje nagrad Šport in šola je doživelo svojo deseto obletnico. Nagrada, ki jo podeljuje Združenje slovenskih športnih društev v Italiji skupaj s slovenskimi denarnimi zavodi (Zadružno kraško banko z Opčin, Zadružno kreditno banko Doberdob-Sovodnje in Kmečko banko iz Gorice), želi krepiti odnos med dvema svetovoma, šole in športa, in dokazati, da si ti dve področji nista v nasprotju, ampak da lahko gresta skupaj ter da so dobri športniki istočasno lahko tudi uspešni dijaki. V desetih letih je nagrado, katere idejni "oče" je šolnik in športni delavec prof. Franko Drasič, prejelo nad tristo dijakov iz vseh petih razredov slovenskih višjih srednjih šol v zamejstvu.

Na letošnji, jubilejni deseti podelitvi, ki je potekala v petek, 10. t.m., v dvorani ZKB na Opčinah, je nagrade prejelo 29 dijakov in dijakov slovenskih višjih šol s Tržaškega in Goriškega (pedagoškega liceja Anton Martin Slomšek, liceja France Prešeren, trgovskega tehničnega zavoda Žiga Zois in poklicnega zavoda Jožef Stefan iz Trsta ter učiteljskega Simona Gregorčič, klasičnega liceja Primož Trubar in trgovskega zavoda Žiga Zois iz Gorice). Dvorana je bila ob tej priložnosti polna dijakov, njihovih staršev ter profesorjev in ravnateljev. Ob napovedovanju Martina Maverja so predsednik ZSSDI Jure Kufersin, ravnatelj in podpredsednik ZKB Opčine Klavdij Brajnik in Silvano Čok, predsednik ZKB Doberdob-Sovo-

dnje Mirko Hmeljak ter predstavnik KB iz Gorice Erik Bensa in Marko Lutman uspešnim dijakom-športnikom podelili nagrade: nagrajenci so prejeli denarno vsoto, lepo stekleno kracijo goriške umetnice Suzi Makuc in izvod diplomske naloge Petre Križmančič o športno-kulturni dejavnosti tržaških Slovencev v obdobju fašističnega zatiranja, ki jo je objavil Slovenski raziskovalni inštitut iz Trsta.

Naj na koncu navedemo še imena nagrajencev. To so: Alenka Adamič (Trst), Aleksija Ambrosi (Gorica), Mateja Bogatec (Trst), Biserka Cesar (Trst), Martina Coretti (Trst), Denis Cossutta (Trst), Karin Crissani (Trst), Martina Cumin (Gorica), Andrej Černič (Gorica), Denis Doglia (Trst), Borut Jogan (Trst), Jasna Kalc (Trst), Andrea Matiacic (Trst), Marko Mikolj (Trst), Sula Milani (Trst), Gorazd Milič (Trst), Mitja Nabergoj (Trst), Roby Paoletic (Trst), Katia Peruzzo (Trst), Jan Princič (Gorica), Saša Radetti (Trst), Bojan Simoneta (Trst), Dario Stjepanović (Gorica), Niko Štokelj (Trst), Kristina Štubelj (Trst), Vlasta Ušaj (Trst), Deborah Vitez (Trst), Matjaž Zaccaria (Trst) in Petra Zagar (Trst).

Številnim čestitkam, ki so jih prejeli uspešni dijaki in športniki, se pridružuje tudi uradništvom našega lista, ki nagrajencem voščil, da bi nadaljevali po poti marljivega študija in prizadevnosti na športnih igriščih, saj je edino na tak način možen dober rezultat tako v šoli kot v športu.

IŽ

15

ČETRTEK
16. NOVEMBR
2000

S 4. STRANI

VTISI Z JUBILEJNEGA SLOVENSKEGA ROMANJA V RIM (2)

Nato se je sam, čeprav nekoliko s težavo, povzpel na podest pred glavnim oltarjem in sede poslušal pozdravni nagovor dr. Rodeta (objavljen je v prejšnji številki Novega glasa, prav tako papežev govor). Tudi nagovor svetega očeta je bil v celoti v slovensščini, vendar je sam prebral le uvodni in sklepni del, ostalo pa slovenski duhovnik, ki študira v Rimu. Kljub temu pa je bilo ganljivo v sami cerkvi svetega Petra v Rimu poslušati slovensko besedo iz ust slovenskega papeža! Zares pomembna uveljavitev slovenskega krščanstva pa tudi slovenskega naroda v samem središču krščanstva, zato je nerazumljivo, da si državna slovenska televizija ni štela v dolžnost, da bi vsaj to slovesnost neposredno prenašala! Kot smo izvedeli, pa so poslušalci v Sloveniji imeli na voljo neposredni prenos na radiu Ognjišče. Ob koncu papeževe posebne avdience je sledilo prinašanje darov: ljubljanska nadškofija mu je darovala

kip Janeza Boljke z motivom Pietà, mariborska škofija svečo, izdelano po načrtu Oskara Kogoja v obliki svedrastega Berninijevga stebra, koprski škofija pa svojo kratko zgodovino z naslovom L'antico vescovado di Capodistria in knjigo o Plečnikovih sakralni umetnosti, ki jo je izdalo Ognjišče. Posebno darilo je pomenil tudi bronast kip Antona Martina Slomška v naravni velikosti, za kar so poskrbeli rimski Slovenci; kip je med matjašo stal poleg glavnega oltarja v cerkvi sv. Petra in bo odslej krašil cerkev loretske Matere Božje nasproti Trajanovega trga v Rimu, v kateri se naši rojaki vsako nedeljo zbirajo pri slovenski maši. Ves čas slovesnosti v najpomembnejši rimski baziliki je pod Berninijevim baldahinom stal še en slovenski verski simbol, kopija Marije Pomagaj z Brezij. Nekateri slovenski romarji so imeli čast, da so svetega očeta tudi osebno pozdravili ob zaključku posebne avdience.

Dolgi slovesnosti v baziliki svetega Petra je sledilo nekoliko bolj prosto popoldne, ki so ga romarji izkoristili za ogled groba sv. Petra v podzemlju bazilike, nekateri so se povzpeli na znamenito Michelangelovo kupolo ali pa so si podrobneje ogledali samo baziliko in nekatere druge rimske znamenitosti. Izjemno zanimivo je bilo na trgu sv. Petra opazovati romarje, prihajajoče z vseh delov sveta in z različnih kontinentov, kar je vse dokaz vesoljnosti krščanstva oz. katoliške Cerkev, ene v duhu, a različne v posamičnih pojavnih oblikah, prilagojenih lokalnim kulturam. Po še enem dogodkov polnem dnevu se je prilagel zgodnji počitek v hotelu, saj nas je čakal še en naporen dan s povratkom domov.

Sklepno romarsko bogoslužje je bilo na vrsti naslednjega dne, v petek, 27. oktobra, v četrti patriarhalni baziliki, San Paolo fuori le mura. Tudi ta bazilika, prvotno zgrajena v 4. stoletju, je v času doživela mnoge spremembe, zlasti še po požaru leta 1823, a je kljub temu v svoji izraznosti ohranila mnoge prvine resnobnosti starokrščanske dobe. Predvsem pa nas v njej prevzame prelep baldahinski oltar,

Slovenski škofje in duhovniki med avdienco v baziliki sv. Petra

ki ga je leta 1285 izdelal toskanski mojster Arnolfo di Cambio, pod tem oltarjem pa so shranjeni telesni ostanek velikega oznanjevalca sv. Pavla. Izredno sugestivno je bilo tega jutra opazovati spoved v rdeče mašne plašče opravljenih slovenskih škofov, ostalih mašnikov v belih albah in množico slovenskih romarjev, ki so povsem napolnili glavno in prečno ladjo. Slovesno somaševanje je vodil mariborski škof dr. Franc Kramberger, ki je po evangeliju tudi pridigal. Navajam nekaj misli: "Svetoletno romanje končujemo v baziliki apostola Pavla. Poglejte mozaik v apsidi te bazilike. Kristus - Pantokrator - gospodar neba

in zemlje. Kristus včeraj, danes, vedno! On daje nove naslove zgodovini in začenja nova poglavja. Še enkrat pozorno pogledajte ta mozaik. Kristus nas gleda. S tem Kristusovim pogledom se vrnimo domov. Naj nas vse in ves slovenski narod spremlja Kristusov pogled pri vstopu v tretje tisočletje." Spet so se v eni od rimskih patriarhalnih bazilik razlegale slovenske molitve z ljudskimi pesmi, ponovno smo zaslišali ubrano petje pevskega zbora iz Trnovca, zgledno sodelovanje slovenskih romarjev je ponovno vzbudilo radovednost in občudovanje tudi drugih romarjev in obiskovalcev. Že nagovor škofa Kramberger-

ja je navajal k odhodu in kar težko smo se po končanem bogoslužju začeli poslavljati od rimskih znamenitosti. V baziliki sv. Pavla je seveda bilo potrebno posvetiti pozornost vsaj bežnemu ogledu papeških portretov na vrhu sten stranskih ladij ali pa čudovitega romanskega križnega hodnika ob južnem boku cerkve. Izredno je tudi okolje v naroksu, prednjem dvorišču bazilike, kjer je nastal marsikakšen spominski posnetek.

Vendar je čas neusmiljeno priganjal, čakala nas je še naporna pot domov, zato smo se v zgodnjem popoldnevu vkricali na avtobus in že je bil za nami topli in sončni Rim. Pričela se je nato večurna enakomerna vožnja po udobni avtocesti, na prehodu prek Apeninov pa smo v rahli megli že občutili mrzlo severa. Pot je minila v pesmi, molitvi in zbranim obujanju vtisov posamičnih udeležencev. Ko smo končno na desni pod obronki Kraza zagledali razsvetljeni Mirenski Grad, na levi pa Sv. goro, smo se zavedali, da smo končno doma. Polni lepih in globokih vtisov smo se poslovili od Kobaridcev in Bovčanov ter se razkropili na svoje domove.

KONEC

